

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. Ez a fordítás semmire sem kötelezi a Bíróságot. További információk a teljes jognyilatkozatban, jelen dokumentum végén találhatók.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

NAGYKAMARA

TĂNASE kontra MOLDOVA ügy

(7/08 sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2010. április 27.

Ez az ítélet jogerős, de a szövege a szerkesztés során még változhat.

A Tănase kontra Moldova ügyben,

Az Emberi Jogok Európai Bírósága Nagykamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Peer Lorenzen, *Elnök*
Françoise Tulkens
Josep Casadevall
Ireneu Cabral Barreto
Corneliu Bîrsan
Rait Maruste
Vladimiro Zagrebelsky
Elisabeth Steiner
Dean Spielmann
Sverre Erik Jebens
Ján Šikuta
Dragoljub Popović
Isabelle Berro-Lefèvre
Päivi Hirvelä
George Nicolaou
Zdravka Kalaydjieva
Mihai Poalelungi, *Bírák*

és Michael O'Boyle, *Hivatalvezető-helyettes,*

2009. szeptember 16-i és 2010. március 10-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően az utóbbi időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozta:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Moldovai Köztársaság ellen benyújtott kérelem (7/08 sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. Cikke alapján két román-moldovai kettős állampolgár, Alexandru Tănase úr és Dorin Chirtoacă úr terjesztett a Bíróság elé 2007. december 27-én.

2. A kérelmezőket a Bíróság előtt J. Hanganu asszony, Chişinăuban praktizáló ügyvéd képviselte. A Moldovai Köztársaság Kormánya („a Kormány”) nevében V. Grosu úr járt el.

3. A kérelmezők elsősorban azt panaszták fel, hogy sérült joguk a szabad választásokon jelöltként való indulásra, illetve megválasztásuk esetén parlamenti helyük elfoglalására, így honfitársaik azon joga is, hogy akaratukat a törvényhozói testület megválasztásával kinyilvánítsák, vagyis az Egyezmény 1. Jegyzőkönyvének 3. Cikke által garantált véleménynyilvánítási szabadságukat gyakorolják. Vélelmezték továbbá a 14. Cikk sérelmét az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkével együttes olvasatban is.

4. A kérelmet a Bíróság Negyedik Szekciójába sorolták (az Eljárási Szabályzat 52. szabálya, 1. bekezdés). A 2008. november 18-án hozott egyesített ítéletében és határozatában a szekció kamarája (tagok: Nicolas Bratza, Lech Garlicki, Giovanni Bonello, Ljiljana Mijović, David Thór Björgvinsson, Ledi Bianku és Mihai Poalelungi bírák, valamint Fatoş Araci szekciótitkár-helyettes) a kérelmet Chirtoacă úr esetében szavazati többséggel elfogadhatatlannak találta; Tănase úr esetében egyhangúlag elfogadhatónak nyilvánította; egyhangúlag megállapította az Egyezmény 1. Jegyzőkönyve 3. Cikkének megsértését; továbbá szintén egyhangúlag megállapította, hogy nem szükségszerű a panasz az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke és a 14. Cikk együttes értelmezése alapján történő külön kivizsgálása.

5. 2009. április 6-án, a Kormány felkérése alapján a Nagykamara az ügyben eljáró testülete úgy határozott, hogy a kérelmet továbbítja a Nagykamara felé az Egyezmény 43. Cikkében előírtaknak megfelelően.

6. A Nagykamara összetétele az Egyezmény 27. Cikkének 2. és 3. bekezdéseiben, valamint az Eljárási Szabályzat 24. szabályában foglalt előírások szerint került meghatározásra. Jean-Paul Costa nem tudott részt venni a második ülésen. Peer Lorenzen vette át a Nagykamara elnöki tisztségét a kérelem megvizsgálása során, és Corneliu Bîrsan, az első számú helyettes, teljes jogú taggá vált (11. szabály).

7. A fennmaradó kérelmező, Tănase úr, valamint a Kormány egyaránt írott beadványt nyújtottak be az érdemeikről. Harmadik féltől származó észrevételek is érkeztek továbbá Románia Kormányától, amely élt a beavatkozási jogával (az Egyezmény 36. Cikkének 1. bekezdése, illetve a 44. szabály 1. bekezdésének (b) pontja alapján).

8. 2009. szeptember 16-án nyilvános tárgyalásra került sor (Strasbourg, Human Rights Building, az 59. szabály 3. bekezdése alapján).

A Bíróság előtt megjelentek:

(a) *a Kormány képviselőjében*

V. GROSU úr,

Képviselő;

(b) *a kérelmező képviselőjében*

J. HANGANU asszony,

Jogtanácsos;

(c) *Románia Kormányának képviselőjében*

R.-H. RADU úr,

Képviselő,

D. TASE asszony,

I. POPESCU asszony,

I. CIOPONEA asszony,

Tanácsadók.

A Bíróság meghallgatta Grosu úr, Hanganu asszony és Radu úr beszédét.

9. A tárgyalást követően történt fejleményekre reagálva (lásd a lenti 68–70. bekezdést) a kérelmező úgy nyilatkozott, hogy nem kívánja törölni az ügyet a Bíróság esetlistájáról.

A TÉNYEK

I. AZ ESET KÖRÜLMÉNYEI

10. A kérelmező 1971-ben született, és jelenleg chișinăui lakos. Származását tekintve román, és moldovai politikusként dolgozik.

A. Történelmi háttér

11. A Moldvai Fejedelemség 1359-ben vált független állammá. Ebben az időszakban a Keleti-Kárpátok hegyvonulata, a Dnyeszter és a Fekete-tenger között terült el; ma ez a terület magában foglalja Moldovát, továbbá Románia és Ukrajna egy részét. Lakossága ugyanazt a nyelvet beszélte és ugyanolyan etnikai háttérrel rendelkezett, mint a mai, modern Románia részét képező Havasalföld és Erdély lakói.

12. A XVI. században a fejedelemség az Oszmán Birodalom vazallusává vált.

13. Az 1806 és 1812 között zajló orosz–török háborút követően a Moldvai Fejedelemség keletről a Dnyeszter, nyugatról pedig a Prut folyó által határolt keleti részét Oroszországhoz csatolták. A területet Besszarábiává nevezték át.

14. 1859-ben a Moldvai Fejedelemség nyugati része Havasalfölddel egyesülve új államot hozott létre. Az új államalakulat 1861 óta Románia néven ismert. 1877-ben Románia elnyerte Oszmán Birodalommal szembeni függetlenségét.

15. 1918 elején Besszarábia kinyilvánította Oroszországtól való függetlenségét, majd 1918. március 27-én egyesült Romániával. Besszarábia lakosai román állampolgárokká váltak.

16. A Szovjetunió nem ismerte el Besszarábia és Románia egyesülését. 1940. június 28-án, a náci Németországgal kötött Molotov–Ribbentrop-paktum aláírását követően a Szovjetunió ismételtlen annektálta Besszarábiát.

17. A II. világháború befejezését követően Besszarábia területének körülbelül 70, lakosságának megközelítőleg 80% százalékából létrejött a Moldáv Szovjet Szocialista Köztársaság (melynek elnevezése 1990-ben Moldovai Szovjet Szocialista Köztársaságra változott). Besszarábia fennmaradó területe az Ukrán Szovjet Szövetségi Köztársasághoz került.

Besszarábia lakosai elveszítették román állampolgárságukat, és a Szovjetunió polgáraivá váltak. Románia a Szovjetunió csatlósa lett.

18. A Szovjetunió összeomlását követően, 1991. augusztus 27-én kiadott Függetlenségi Nyilatkozatában a Moldovai Köztársaság parlamentje *inter alia* elítélte a terület Moldvai Fejedelemségtől való 1812-es elszakítását az Orosz Birodalom által, illetve a Szovjetunió által 1940-ben, Románia sérelmére végrehajtott annexiót, és kimondta az új állam függetlenségét a volt Moldovai Szovjet Szocialista Köztársaság keretei között. Nem sokkal ezután Moldova belépett az ENSZ-be, és a nemzetközi közösség is elismerte függetlenségét.

B. A nemzetiség kérdése a függetlenség kivívása után

19. 1991-ben a Moldovai Köztársaság parlamentje elfogadott egy, az állampolgárságot szabályozó törvényt, és állampolgárainak ismerte el, *inter alios*, az összes olyan személyt, akik a volt Moldáv Szovjet Szocialista Köztársaság területén éltek a szovjet annexió előtt, valamint ezen személyek leszármazottait.

20. A kérelmező moldáv állampolgárságot szerzett olyan személyek leszármazottjaként, akik 1940. június 28. előtt a Moldovai Köztársaság területén éltek.

21. 1991-ben Románia parlamentje szintén elfogadott egy új állampolgársági törvényt, amely lehetővé tette a román állampolgárságukat 1989 előtt, rajtuk kívül álló okokból elvesztők és leszármazottaik számára a román állampolgárság visszaszerzését, illetve megszerzését.

22. Moldova 1994. július 29-én elfogadott, 1994. augusztus 27-én életbe lépő Alkotmányának 18. cikkelye szerint Moldova állampolgárai eredetileg a kivételes eseteket leszámítva nem rendelkezhetek más állampolgársággal. A tiltás azonban a gyakorlatban nem bizonyult hatékonynak, mivel sok román származású moldáv állampolgár kihasználta a román törvény nyújtotta lehetőséget elvesztett román állampolgársága visszaszerzésére. Ezzel párhuzamosan számos más etnikai háttérrel rendelkező moldovai szerzett egyéb – például orosz, ukrán, bolgár és török – állampolgárságot.

23. 2002-ben a moldovai Alkotmány többszörös állampolgárságot tiltó rendelkezéseit hatályon kívül helyezték.

24. 2003. július 5-én, a többszörös állampolgárság alkotmányos tilalmának eltörlését követően, Moldova Parlamentje módosította az állampolgárságot szabályozó törvényt, hatályon kívül helyezve azt a korlátozást, amely megakadályozta, hogy a moldáv állampolgárok más állampolgársággal is rendelkezzenek (lásd a lenti 74. bekezdést). Az új rendelkezések kimondták, hogy a több állampolgársággal rendelkező személyeket ugyanazok a jogok illetik meg, mint a moldáv állampolgárokat (lásd a lenti 75. bekezdést).

25. Egy meg nem nevezett időpontban a kérelmező román állampolgárságot szerzett. Jelenlegi román útlevelét 2005 decemberében adták ki. Ezt követően a nyilvánosságra hozta román állampolgársága tényét.

26. Az 1991 óta román állampolgárságot szerzett moldávok pontos száma ismeretlen, mert a román kormány ezt az adatot nem hozta nyilvánosságra. A becslések szerint körülbelül 95 000 és 300 000 közé tehető azon moldávok száma, akik 1991 és 2001 között román állampolgárságot kaptak. 2007. február 4-én Románia elnöke egy interjúban azt állította, hogy körülbelül 800 000 moldáv állampolgársági kérelme van függőben, és hogy az ország kormánya arra számít, hogy ez a szám még 2007 vége előtt eléri majd a 1,5 milliót a 3,8 milliós moldáv népességből.

27. Azon moldávok száma is ismeretlen, akiknek nem a román a második állampolgársága. Feltételezhető azonban, hogy a számuk nem elhanyagolható, továbbá hogy a román után az orosz állampolgárság a második legnépszerűbb választás. 2008. szeptember 16-án Moldova orosz nagykövete egy televíziós interjú során kijelentette, hogy körülbelül 120 000 moldáv rendelkezik orosz útlevéllel a Dnyeszter két partján (vagyis Moldova teljes területén).

28. Moldova Kormánya arra is kitért a Kamara előtt tett állásfoglalása során, hogy Transznisztria lakosságának harmada rendelkezik kettős állampolgársággal, míg V. Mișin kommunista országgyűlési képviselő a 273. sz. törvény (lásd a lenti 78–81. bekezdéseket) elfogadása körüli parlamenti vita során körülbelül 500 000 főre tette a moldáv kettős állampolgárok számát.

C. Moldova politikai fejlődésének áttekintése a 2008-as választási reforming terjedő időszakban

29. Az utóbbi évtized során, a 2009-es választásokat megelőzően, a Moldovai Kommunista Párt volt az ország meghatározó, parlamenti többséggel bíró politikai ereje.

30. A Kommunista Párt mellett több mint 25 további politikai párt működött az országban, noha lényegesen kisebb befolyással. Pontos számukat a folyamatos fluktuáció miatt nehéz meghatározni. Gyengébb pozíciójuk miatt kevesen érték el a 6 százalékos küszöböt, amelyre a korábbi országgyűlési választások során szükség volt a parlamentbe való bejutáshoz.

31. 2001-ben a Kereszténydemokrata Néppárt volt a Kommunista Párt mellett az egyetlen a választásokon induló 27 párt közül, amely egymagában is képes volt elérni a parlamenti küszöböt, a szavazatok körülbelül 8%-át szerezve meg. Hat további párt választási blokkba tömörült, és közös listával indulva képes volt megszerezni a szavazatok körülbelül 13%-át. A Kommunista Párt hozzávetőleg 50%-ot szerzett, és a

töredékszavazatok arányos elosztása után a parlament 101 mandátuma közül 71-et tudhatott a magáénak.

32. 2002-ben módosították a választási szabályokat. A 6%-os küszöb továbbra is érvényben maradt az önállóan induló pártok számára, és bevezetésre került egy új, 9%-os küszöb a kétpárti egyesülések számára, amely 3 vagy több párt szövetsége esetén 12%-ra emelkedett.

33. A 2005-ös választások során a 23 részt vevő pártból ismét a Kereszténydemokrata Néppárt volt a Kommunista Párt mellett az egyetlen, amely önmagában is képes volt elérni a küszöböt a szavazatok körülbelül 9 százalékával. Három további, választási blokkba tömörülő párt körülbelül a szavazatok 28, míg a Kommunista Párt csaknem a 46%-át szerezte meg. A töredékszavazatok arányos elosztása után a Kommunista Párt a parlament 101 mandátumából 56-ot szerzett.

34. 2005 júliusában, a nemzetközi megfigyelők és az Európa Tanács folyamatos bírálatát követően a parlament ismét módosította a választási törvényt, a választási küszöböt az önállóan induló pártok esetében 4%-ra, a választási blokkok esetében pedig az általuk tömörített pártok számától függetlenül 8%-ra változtatva. Az Európa Tanács Joggal a Demokráciáért Európai Bizottsága („Velencei Bizottság”), valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) üdvözölte a választási küszöb csökkentését az önállóan induló pártok esetében, és hasonló küszöb bevezetését javasolta a választási blokkok számára is, melyek létrejöttét a véleményük szerint érdemes támogatni, mert hozzájárulnak az együttműködés szorosabbá és a kormányzat stabilabbá válásához.

35. A 2007 júniusában megtartott önkormányzati választásokon a Kommunista Párt körülbelül a szavazatok 40%-át szerezte meg a helyi törvényhozó testületekben. Mivel az önkormányzati választásokon nem alkalmaznak választási küszöböt, a párt a városi tanácsok túlnyomó részében ellenzékbe kényszerült. A kérelmező e választást követően vált Chișinău városi tanácsának tagjává.

36. A kérelmezőt ezt követően megválasztották a 2008 januárjában alapított ellenzéki Liberális Demokrata Párt alelnökévé.

D. A 2008-as választási reform

37. 2008. április 10-én Moldova parlamentje választási reformot hajtott végre, mely három alapvető kérdésben módosított a választási szabályokon: a parlamenti küszöböt 4-ről ismét 6%-ra emelte; betiltott mindennemű választási szövetséget és koalíciót; valamint kirekesztette az egynél több állampolgársággal rendelkező személyeket a parlamenti képviselők köréből.

38. A kettős vagy többes állampolgárságúak országgyűlési képviselővé választását tiltó módosítást a 273. sz. törvény (lásd a lenti 78–80. bekezdést) vezette be. A törvényt a Parlament már az első olvasatában, 2007. október

11-én elfogadta. Az Igazságügyi Minisztérium által előkészített tervezet kimondta, hogy kizárólag moldovai állampolgárságú személyek dolgozhatnak a kormány és számos közintézmény bizonyos magasabb pozícióiban, továbbá csak ilyenek indulhatnak az országgyűlési választásokon (lásd a lenti 78. bekezdést). Tartalmazott továbbá egy specifikus rendelkezést Transznisztríára vonatkozóan (lásd a lenti 80–81. bekezdést).

39. A jogszabálytervezethez csatolt magyarázatban az igazságügyminiszter-helyettes kifejtette:

„Az ország állampolgársággal kapcsolatos helyzetének elemzését követően arra a megfigyelésre jutottunk, hogy a moldáv polgárok körében egyre inkább jellemző, más országok állampolgárságának megszerzésére irányuló tendencia az ezzel járó előnyökkel, nevezetesen az Európai Unión belüli szabad mozgással, különféle szociális juttatásokkal, valamint család egyesítési, munkavállalási és tanulási lehetőségekkel magyarázható.

Az előnyök mellett ugyanakkor a más állampolgársággal rendelkező egyéneket politikai és jogi kötelezettségek is terhelik az adott állammal szemben. Ez a tény érdekkonfliktushoz vezethet olyan esetekben, amelyekben az adott személyt a Moldovai Köztársasággal és azzal az állammal szemben is kötelezettségek terhelik, amelynek az állampolgárságát viseli.

A fentieket szem előtt tartva, a kialakult helyzet megoldásának érdekében ésszerűnek tartjuk a hatályos jogszabályok oly módon történő módosítását, hogy azok tilták a többes állampolgársággal rendelkezők állami tisztségviselését...

Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezek a személyek nem vállalhatnak munkát a Moldovai Köztársaságban. Továbbra is folytathatják szakmai tevékenységüket mindazon területeken, amelyek nem teszik szükségessé az állami hatáskör gyakorlását...”

40. A parlamenti viták során az ellenzék számos tagja kérelmezte a jogszabálytervezet megküldését az Európa Tanácsnak előzetes véleményezés céljából. A többség azonban a javaslat ellen szavazott. Az ellenzéket ehelyett felkérték, hogy támadja meg az új jogszabályt a moldovai Alkotmánybíróság előtt. Ez akkor azonban nem történt meg (de érdemes megtekinteni a lenti 54–58. bekezdést). Az ellenzék számos képviselője érvelt úgy, hogy az előterjesztett, a többes állampolgárok országgyűlési tisztségviselésének tiltását célzó módosítás nem felel meg az állampolgárságról szóló európai egyezmény 17. Cikkében foglaltaknak (lásd a lenti 83–85. bekezdést), de az igazságügyminiszter-helyettes ellenvéleményének adott hangot, és kifejtette, hogy összeférhetetlenség esetén a parlamentnek jogában áll felmondani az érintett egyezményt.

41. 2007. december 7-én a parlament elfogadta a jogszabálytervezet utolsó olvasatát (lásd a lenti 78. bekezdést). A parlament általi elfogadást követően az elnök azonban nem érvényesítette a törvényt, hanem visszaküldte azt a parlamentnek felülvizsgálat céljából.

42. A jogszabálytervezet ennek megfelelően további módosításokon esett át, és csökkent a több állampolgárságúak számára nem elérhető

kormányzati és közhivatali tisztségek száma. Az országgyűlési választásokkal kapcsolatos rendelkezéseket szintén módosították, hogy lehetővé váljon a kettős vagy többes állampolgárok számára a választásokon jelöltként való indulás, noha egyúttal rögzítésre került, hogy a regisztrációt megelőzően kötelesek jelenteni állampolgárságukat a Központi Választási Bizottságnak, majd ezt követően lemondaniuk róla, illetve még azelőtt megindítani az állampolgárságról való lemondás eljárását, hogy az Alkotmánybíróság érvényesítene parlamenti mandátumukat (lásd a lenti 79. bekezdést).

43. 2008. április 10-én új törvényjavaslatot terjesztett elő a Parlament Jogi Bizottsága. Ahogy azt a fentiekből is kiderült, ez még aznap elfogadásra került. A 273. sz. törvény módosításainak megfelelően kivételt vezettek be az állampolgársági törvény az állampolgárok egyenjogúságával kapcsolatos rendelkezése alól, lehetővé téve a megkülönböztetett bánásmódot az olyan esetekben, melyekben azt a törvény engedi (lásd a fenti 24. és a lenti 75. bekezdést).

44. 2008. április 29-én az elnök érvényesítette a parlament által 2008. április 10-én elfogadott törvényt. 2008. május 13-án a törvényt kihirdették a Hivatalos Közlönyben, ezzel az hatályba lépett. A választási törvény két másik módosítását (lásd a fenti 37. bekezdést) szintén elfogadták, így 2008 májusában a csomag törvényerőre emelkedett.

E. A választási reform nemzetközi visszhangja

1. A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság Tanácsa

45. 2008. április 29-én a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság („ECRI”) nyilvános jelentést adott ki, amely 2007. december 14-én került elfogadásra. Ebben a jelentésben az ECRI aggályait fejezte ki a kettős és többes állampolgárságot érintő változtatások kapcsán:

„16. Az ECRI felhívja a figyelmet, hogy az állampolgársági törvény 25. Cikke, a Moldova által is ratifikált, állampolgárságról szóló európai egyezmény 17. Cikkével teljes összhangban, rögzíti, hogy azokat a moldáv állampolgárokat, akik más ország állampolgárságával is rendelkeznek, de törvényes lakóhelyük Moldovában található, azonos jogok és kötelezettségek illetik meg, mint más moldáv állampolgárokat. Ennek kapcsán az ECRI szeretné aggályait kifejezni egy, bizonyos jogalkotási aktusok módosítását és végrehajtását érintő, a Parlament által első olvasatában, 2007. október 11-én elfogadott jogszabálytervezet miatt. A jogszabálytervezet szerint kizárólag egyszeres moldovai állampolgársággal rendelkező személyek dolgozhatnak a kormány és számos közintézmény magasabb pozícióiban. A kapott tájékoztatás alapján az ECRI azt a következtetést vonta le, hogy ha a jogszabálytervezet a jelenlegi formájában hatályba lép, a többes állampolgársággal rendelkező moldáv polgárokat súlyos hátrányok érik más moldáv állampolgárokkal szemben, ami az állami tisztségekhez való hozzáférést illeti. Ebből kiindulva vélelmezhető, hogy ha a javaslat a jelenlegi formájában törvényerőre emelkedik, hátrányos megkülönböztetéshez, azaz állampolgárságon alapuló, igazságtalanul egyenlőtlen bánásmódhoz vezet majd. Az ECRI tisztában van vele, hogy Moldovában a jelentés megírásának idején is széles

körü vita folyik a jogszabálytervezettel kapcsolatban, és számos nemzeti, illetve nemzetközi szintű forrás hangsúlyozza az alapos felülvizsgálat szükségességét a hatályba lépés előtt, a nemzeti és nemzetközi szabványoknak való megfelelés biztosítása érdekében.

...

18. ECRI erősen javasolja Moldova döntéshozóinak a 2007. október 11-i törvényjavaslat felülvizsgálatát (...) annak érdekében, hogy biztosítani lehessen mind az állampolgársági alapú megkülönböztetés tilalmának érvényesülését, mind pedig azt, hogy a javaslat ne ássa alá az állampolgársági törvény közelmúltbeli módosításaiból származó előnyöket, és lehetővé váljon a többes állampolgárság viselése.”

2. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének az Európa Tanács tagállamai kötelezettségeinek és vállalásainak tiszteletben tartásával foglalkozó bizottsága

46. Egy 2007. szeptember 14-én kelt, *Moldova kötelezettségeinek és vállalásainak tiszteletben tartása* című jelentésben a Parlamenti Közgyűlés az Európa Tanács tagállamai kötelezettségeinek és vállalásainak tiszteletben tartásával foglalkozó bizottsága („a Kötelezettségek tiszteletben tartását felügyelő bizottság”) a következő megállapítást tette:

„20. A Közgyűlés értékeli a moldovai hatóságok az Európa Tanács szakértői által tett javaslatok alkalmazása mértékének felmérésére tett erőfeszítéseit. Azonban minden olyan új jogszabálytervezetet, amelyet az Európa Tanács felé vállalt kötelezettségekhez kapcsolódó területeken hoznak, a hatályba léptetés előtt be kell nyújtani felülvizsgálat céljából, továbbá meg kell vitatni az Európa Tanács szakértőivel.”

47. Ezt követő, 2008. június 9-én kiadott, *A demokrácia állapota Európában: az európai demokratikus intézmények működése és a Közgyűlés monitoring-eljárásának fejlődése* című jelentésében a Kötelezettségek tiszteletben tartását felügyelő bizottság megállapította, *inter alia*, a következőket:

„80. 2007-ben kelt, Moldova kötelezettségeinek és vállalásainak tiszteletben tartásával foglalkozó jelentésükben (Doc. 11374) a Moldova-bizottság társraportőrei üdvözlötték a választási szabályzatválasztási szabályzaton 2005-ben eszközölt módosításokat. Kiemelt jelentőségű változás volt a pártlistákra vonatkozó küszöb 4%-ra való csökkentése az egyedileg induló pártok, illetve 8%-ra való beállítása a pártkoalíciók esetében...

82. A Megfigyelőbizottság (...) riasztónak találta a választási szabályzatot érintő közelmúltbeli jogszabályi fejleményeket. 2008 áprilisában Moldova Parlamentje ismét módosította a választási szabályzatot, hogy a pártlistákra vonatkozó választási küszöböt 6%-ra emelje. A „választási blokkok” – politikai koalíciók által benyújtott közös listák – létrehozása is betiltásra került. Ezek az intézkedések aggodalomra adnak okot, ezért a bizottság úgy döntött, hogy soron kívüli egyeztetést tart a moldáv delegátussal április 15-én. A választást érintő jogszabályi környezet nem módosítható két-három évente a politikai szükségszerűségeknek megfelelően. Politikai erők széles spektruma számára kell lehetővé tennie a politikai folyamatokban való részvételt, elősegítve a valóban pluralisztikus demokratikus intézmények kiépítését. A

társraportőrök a közeledő, 2009 tavaszán megrendezésre kerülő választások előkészületeinek megfigyelése során alaposan megvizsgálják majd a közelmúltbéli módosításokat, valamint a jogszabályi fejlemények mögött megbúvó okokat.”

3. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése

48. A Parlamenti Közgyűlés szintén aggodalmát fejezte ki az európai demokrácia állapotáról kiadott, 1619. sz. határozatában (2008), amely 2008. június 25-én került elfogadásra:

„5.3. A Közgyűlés (...) sajnálattal értesült Moldova Parlamentjének közelmúltbéli döntéséről, amely ezt a küszöböt 6%-ra emelte a pártlisták esetében.”

49. A moldovai demokratikus intézmények működését tárgyaló, 1666. sz. határozatában (2009) a Parlamenti Közgyűlés súlyos aggályoknak adott hangot:

“... azzal kapcsolatban, hogy a moldáv hatóságok csupán részlegesen alkalmazták a korábbi, a választási folyamat javítására és az állam demokratikus intézményeinek megerősítésére vonatkozó ajánlásokat, amelyeket még a 2009. április 5-i választások előtt célszerű lett volna végrehajtani. A választási szabályzat 2008 áprilisában eszközölt módosítások 4-ről 6%-ra emelték a választási küszöböt, ellehetlenítették a politikai pártok és szocio-politikai szervezetek választási koalícióit, továbbá megtiltották a magasabb állami tisztségek viselését a többes állampolgársággal rendelkező moldáv lakosok számára. A módosítások kombinált hatása azt a célt szolgálta, hogy egyes politikai erőket korlátozzon a politikai folyamatokban való hathatós részvételben, ily módon gyengítve a pluralizmust.”

50. A következőkre szólította fel Moldovát:

„8.1. a választási szabályozás reformjának folytatására az Európa Tanács Joggal a Demokráciáért Európai Bizottságával (Velencei Bizottság) együttműködésben, a politikai pártok számára előírt választási küszöb csökkentése és ezáltal a politikai folyamatok a pluralizmus fokozása érdekében történő megnyitása céljából; ...

8.2. a választási szabályzat azon cikkeinek alkalmazásának felfüggesztésére, amelyek tiltják a többes állampolgársággal rendelkező egyének számára a magasabb állami tisztségek viselését, már azelőtt, hogy megszületne az Európai Emberi Jogi Bíróság Nagykamarájának ítélete a *Tănase és Chirtoaca kontra Moldova* ügyben; (...)

4. Az Európa Tanács Joggal a Demokráciáért Európai Bizottsága

51. 2008. október 23-án az Európa Tanács Joggal a Demokráciáért Európai Bizottsága („Velencei Bizottság”) közzétett egy 2008. október 17–18-án elfogadott jelentést (484/2008 sz. vélemény) a választási szabályzat 2008 áprilisában végrehajtott módosításairól. A jelentés kritikai észrevételeket fogalmazott meg a reform minden aspektusával kapcsolatban. A többes állampolgárságot viselőket érintő módosítások ügyében a következőket mondta ki:

„30. A 13. Cikk (2) Bekezdésének kiegészítése megtagadja a «megválaszthatóság jogát» a parlamenti választások során «azoktól a személyektől, akik a Moldovai Köztársaságtól kapott állampolgárságukon túl egy másik ország állampolgárságával is

rendelkeznek, a 75. Cikkben rögzített feltételek alapján.» A 75. Cikk (3) Bekezdése rögzíti, hogy egy többes állampolgársággal rendelkező személy is indulhat jelöltként, amennyiben a megválasztása esetén lemond a moldávon kívüli állampolgárságairól. Ezt összeférhetetlenségnek kell tekintenünk.

31. A megfogalmazás kérdésén túl le kell szögeznünk, hogy a polgárok jogainak többes állampolgárság alapján történő korlátozása elfogadhatatlan. A Code of Good Practice in Electoral Matters címmel kiadott választási kódex az 1999 novemberében Moldova által is ratifikált, állampolgárságról szóló európai egyezményt idézi, amely egyértelműen előírja, hogy «egy állam azon polgárait, akik egy vagy több egyéb állampolgársággal is rendelkeznek, ugyanolyan jogok és kötelezettségek illetik meg a lakóhelyükként szolgáló államban, mint annak többi állampolgárát.»

32. Ez a korlátozás továbbá sértheti az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményt, az első jegyzőkönyv 3. és az Egyezmény 14. Cikkét.”

5. További nemzetközi kritika

52. 2008. május 27-én, az EU–Moldova Együttműködési Tanács brüsszeli ülésén az EU Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsának akkori elnöke, Szlovénia külügyminisztere, kiemelte annak fontosságát, hogy Moldova a 2009-es országgyűlési választásokat a nemzetközi szabványokkal összhangban folytassa le, és aggályait fejezte ki a választási törvény legutóbbi módosításaival kapcsolatban, melyek 6%-ra emelték a választási küszöböt.

53. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének elnöke szintén aggályokat fogalmazott meg a választási reformmal kapcsolatban 2008. július 9-én, Moldova parlamentjéhez intézett beszédében:

„... Javaslom, hogy szerezzék meg a Velencei Bizottság jóváhagyását a következő választásokra érvényes jogszabályok közelmúltbeli módosításaival, nevezetesen a választási küszöböt, a választási blokkokat és a kettős állampolgárságot érintő változásokkal kapcsolatban. Ezek kényes kérdések, és elengedhetetlen a megfelelő egyensúly megtalálása a módosításokkal kapcsolatos döntés meghozatalához vezető megfontolások és a nemzetközi közösség azzal kapcsolatos aggálya között, hogy ezek a módosítások összeegyeztethetők-e az Európa Tanács elveivel.”

F. A jogszabály megtámadása az Alkotmánybíróság előtt

54. 2008. december 9-én Vlad Filat, a Liberális Demokrata Párt elnöke, panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, azt állítva, hogy a 273. sz. törvény alkotmányellenes.

55. 2009. május 6-án az Alkotmánybíróság ítéletet hirdetett a 273. sz. törvény alkotmányosságával kapcsolatban, megállapítva, hogy a jogszabály nem alkotmányellenes, és teljes egészében érvényes. Kimondta, hogy a jogszabály előírásai egyértelműek és félreérthetetlenek, a szövege a Hivatalos Közlönyben való kihirdetésének köszönhetően hozzáférhető, a rendelkezések pedig kiszámíthatóak voltak, mivel az elvárható pontossággal lehetővé tették a országgyűlési választásokon indulni vágyó, de idegen ország állampolgárságával is rendelkező moldáv polgárok számára, hogy

megtegyék a megfelelő lépéseket a jogaik korlátozásának megelőzése érdekében. Hangsúlyozta, hogy a jogszabály nem akadályozta a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választását, mivel lehetőséget biztosított számukra a törvény előírásainak követésére. Megvizsgálta továbbá a jogszabály rendelkezéseinek összeférhetőségét a nemzetközi jog normáival, és megállapította, hogy számos nemzetközi jogi eszköz lehetővé teszi az államok számára az állami tisztségviselők többes állampolgársága által okozott összeférhetetlenség rendezését.

56. A bíróság megállapította továbbá, hogy a törvény jogszerű célt szolgál, nevezetesen a moldáv állam iránti hűséget hivatott erősíteni, az állami szuverenitás fontosságát, valamint a választó és az állam közötti állandó politikai és jogi kapcsolat szükségességét szem előtt tartva. Mérlegelte, hogy a más ország állampolgárságával is rendelkező moldáv polgárok szemében a moldáv állampolgárság értéke jelentősen csökken, így az ilyen személyeket Moldova alkotmányos szükségletein és a moldáv emberek érdekein túl egy idegen állam érdekei is vezethetik. Ennek megfelelően annak engedélyezése, hogy az országgyűlési képviselők kettős állampolgársággal rendelkezzenek, ellentétes a képviselői mandátum függetlenségével, az állami szuverenitással, a nemzetbiztonsággal és a minősített információk meg nem osztásával kapcsolatos alkotmányos alapelvekkel. A bíróság ezzel kapcsolatban leszögezte, hogy a nemzetbiztonság és a moldáv államiség megerősítése elsődleges fontosságú feladattá váltak a moldáv állam aláásására törekedő politikai erők tevékenységének fényében.

57. A bíróság továbbá arányosnak találta a beavatkozást, mivel az nem érintette a választójogok lényegét, pusztán az országgyűlési képviselővé választhatóság jogát kötötte a kizárólagos moldáv állampolgársághoz. A polgárok választhattak, hogy egyszeres állampolgárságot igénylő munkakört választanak, vagy megtartják többes állampolgárságukat és más pozícióban helyezkednek el.

58. Válaszul az érvre, miszerint a jogszabály a moldáv polgárok egyenlőtlen bánásmódjához vezetett, a bíróság kijelentette, hogy az egyenlőség elve nem összekeverendő az egyformaság elvével. A többes állampolgársággal rendelkezők és a kizárólag moldáv állampolgársággal bírók nincsenek egyforma helyzetben, így a két eset nem tekinthető egyenlőnek.

G. Politikai fejlemények a 2008-as választójogi reformot követően

59. 2009. április 5-én lezajlottak az országgyűlési választások. A Kommunista párt 60 helyet szerzett a parlamentben. A három ellenzéki párt összesen 41 mandátumot gyűjtött: a Liberális Demokrata Párt és a Liberális Párt egyenként 15-öt, a Mi Moldovánk Szövetség pedig 11-et. A megválasztott 101 országgyűlési képviselő közül 21 rendelkezett egynél

több állampolgársággal, illetve függőben lévő, második állampolgárság megszerzésére irányuló kérelemmel; őket egytől egyig érintették a 273. sz. törvény tiltásai. Mind a 21 érintett képviselő az ellenzéki pártokból került ki.

60. Az áprilisi választások során a kérelmezőt megválasztották, így országgyűlési képviselőként bekerült a moldáv parlamentbe. Annak érdekében, hogy elfoglalhassa a székét, meg kellett indítania a román állampolgárságáról való lemondás folyamatát. Levelet küldött Románia Chişinăuban székelő nagykövetségére, amelyben bejelentette, hogy a körülmények a román állampolgárságáról való lemondásra kényszerítették, de fenntartja a jogot szándéknyilatkozata visszavonására a Nagykamara a jelen ügyben hozott ítéletének megszületése után.

61. 2009. április 22-én az Alkotmánybíróság érvényesítette a kérelmező mandátumát, figyelembe véve a Románia nagykövetségéhez címzett levelét.

62. A Kommunista Párt ezt követően megkísérelte a köztársasági elnök megválasztását, ám két különböző alkalommal is kudarcot vallott. Egyik esetben sem sikerült összegyűjteni az elnökválasztáshoz szükséges 61 országgyűlési szavazatot. Ennek következtében 2009. június 5-én a parlamentet feloszlatták, és az új országgyűlési választásokat 2009. július 29-re tűzték ki.

63. A parlament a feloszlátását megelőzően ismét módosította a választási törvényt, a küszöböt 6-ról 5%-ra, a kötelező részvételi arányt pedig 51%-ról a regisztrált választók harmadára csökkentve. Az ellenzék aggályait fejezte ki a módosításokkal kapcsolatban, azzal érvelve, hogy egyetlen céljuk a Kommunista Párt előző ciklusbeli szövetségese, a Kereszténydemokrata Néppárt bejuttatása a parlamentbe.

64. Mindeközben a Kommunista Párt prominens alakja, az előző országgyűlés házelnöke, Marian Lupu, kilépett Kommunista Pártból, és a kis támogatottságú Demokrata Párt vezetője lett. Pártja a 2009 áprilisában tartott választásokon nem érte el a választási küszöböt.

65. A 2009. július 29-i választásokon öt párt érte el a parlamenti küszöböt. A Kommunista Párt 48 helyet szerzett. A Liberális Demokrata Párt 18, a Liberális Párt 15, a Demokrata Párt 13, a Mi Moldovánk Szövetség pedig 7 mandátumot gyűjtött. Az utóbbi négy párt részvételével megalakult a Szövetség az Európai Integrációért. A koalíció tagjai együttesen 53 mandátummal rendelkeztek, így megszerezték a parlamenti többséget.

66. A kérelmezőt újraválasztották. Mandátumát ezt követően megerősítette az Alkotmánybíróság, miután bemutatta a román állampolgárságáról való lemondás eljárásának megindítását bizonyító dokumentumokat (lásd a fenti 60. bekezdést).

67. 2009. augusztus 28-án a szavazatok többségével házelnökké választották Mihai Ghimput. 2009. szeptember 11-én lemondott Moldova elnöke, Vlagyimir Voronyin. A moldáv Alkotmány rendelkezéseinek

megfelelően Mihai Ghimpu házelnöki minőségében átvette az ügyvezető elnöki tisztséget az elnökválasztás sikeres lefolytatásáig.

68. 2009. szeptember 25-én a Szövetség az Európai Integrációért átvette Moldova irányítását. E napon Vlad Filatot hivatalosan miniszterelnökké nevezték ki, továbbá számos miniszter is megkapta hivatalos kinevezését. A kérelmezőt igazságügy-miniszterré nevezték ki. A moldáv jog szerint a kérelmező a miniszteri kinevezését követően 6 hónapig megtartja parlamenti mandátumát.

69. 2009. november 10-én a parlament első alkalommal tett kísérletet Marian Lupu elnökké választására. Az kísérlet sikertelen volt, mert Marian Lupu nem kapta meg az ehhez szükséges 61 támogató szavazatot. A Kommunista Párt nem volt hajlandó részt venni a szavazásban. 2009. december 7-én újabb kísérletet tettek az elnökválasztásra, ám ez szintén eredménytelen volt, mert nem sikerült megszerezni a szükséges 61 szavazatot.

70. A moldáv Alkotmány előírásai szerint a koalíció elnökválasztási kudarca miatt új országgyűlési választásokat kell tartani.

II. VONATKOZÓ HAZAI JOG

A. A nemzetközi egyezmények érvényessége Moldovában

71. A Moldovai Köztársaság Alkotmányának 4. Cikke a következőket mondja ki:

„(1) Az emberi jogokkal és szabadságokkal kapcsolatos alkotmányos rendelkezések az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával, valamint az összes olyan egyezménnyel és szerződéssel összhangban értelmezendők és alkalmazandók, amelyeknek a Moldovai Köztársaság is részese.

(2) Amennyiben összeférhetlenségek merülnek fel a Moldovai Köztársaság által aláírt emberi jogi egyezmények és szerződések, illetve az állam saját jogszabályai között, a nemzetközi intézkedések az irányadók.”

72. Az Alkotmány 8. Cikke előírja:

“(1) A Moldovai Köztársaság köteles tiszteletben tartani az Egyesült Nemzetek Szervezetének Alapokmányát és mindazon szerződéseket, melyeknek részese...”

73. Az 595. sz. törvény vonatkozó, a jelen ügy szempontjából releváns rendelkezései az alábbiakat mondták ki a Moldovai Köztársaság nemzetközi szerződéseivel kapcsolatban:

„19. szakasz. A nemzetközi szerződések betartása

A nemzetközi szerződések betartásánál jóhiszeműen, a *pacta sunt servanda* elv szerint kell eljárni. A Moldovai Köztársaság nem hivatkozhat saját jogrendszere rendelkezéseire egy olyan nemzetközi szerződés be nem tartásának igazolásaképpen, melynek részese.

20. szakasz. A nemzetközi szerződések alkalmazása

Azon nemzetközi szerződések rendelkezéseinek, melyek saját megfogalmazásukból kiindulva vélhetően különleges jogalkotási aktusok nélkül alkalmazhatók, rendelkezniük kell az érvényesíthetőség ismérveivel, és közvetlenül kell alkalmazni őket a moldáv jogrendszeren. A szerződések további rendelkezéseinek végrehajtásához különleges jogi aktusokra van szükség.”

B. A moldáv állampolgárságról szóló törvény

74. A Moldovai Köztársaság állampolgárságról szóló törvényének (2000. június 2-án kelt 1024. sz. törvény) 25. szakaszának 2003. június 5-én kelt módosítása szerint Moldovában engedélyezett a többes állampolgárság, és a második állampolgárság moldáv állampolgárok által történő megszerzése nem jelenti a moldáv állampolgárság elvesztését.

75. A 25. szakasz rendelkezései szerint azon moldáv állampolgárokat, akiknek törvényes és állandó lakóhelye Moldova területén található, de más ország állampolgárságával is rendelkeznek, azonos jogok és kötelezettségek illetik meg, mint Moldova más állampolgárait. A 273. sz. törvény kivételt vezetett be az állampolgárokat illető egyenlő bánásmód 25. szakaszban rögzített alapelve alól „az olyan esetekben, amikor a jog ezt lehetővé teszi”.

76. A 39. szakasz a honosításon vagy az állampolgárság visszaszerzésén keresztül moldáv állampolgársághoz jutók által leteendő hűségeskürről rendelkezik. Az eskü szövege az alábbi:

„Én, (vezetéknél, utónév), született (születési idő és hely), megesküszöm, hogy a Moldovai Köztársaság hű polgára leszek, tisztelem Alkotmányát és egyéb törvényeit, továbbá nem teszek olyat, ami veszélyeztetné az állam érdekeit vagy területi egységét.”

C. A választás és választhatóság joga

77. A választásra és megválaszthatóságra való jogot illetően az Alkotmány a következőket írja elő az aktuális ügghöz kapcsolódóan:

„38. Cikk. A választásra és választhatóság joga

(3) A megválaszthatóságra való jog garantált a választójoggal rendelkező moldáv polgárok számára a törvény szabta feltételeknek megfelelően.

39. Cikk. A kormányzásban való részvétel joga

(1) Moldova polgárait megilleti a közügyek igazgatásában való, személyes vagy megbízott képviselőiken keresztül történő részvétel.

(2) Minden polgárnak hozzáféréssel kell rendelkeznie az állami tisztségekhez a törvény szabta feltételeknek megfelelően.”

78. A 273. sz. törvény módosította a választási jogszabályokat. Az országgyűlés által 2007. december 7-én elfogadott, ám az elnök által nem érvényesített törvényjavaslat 10. szakasza a választási szabályzat kiegészítését javasolja a következőkkel:

„Az országgyűlési képviselőjelölteknek a választások napján legalább 18 évesnek kell lenniük, kizárólag moldáv állampolgársággal kell rendelkezniük, az ország területén kell lakniuk, továbbá meg kell felelniük a jelenlegi szabályzatban foglalt feltételeknek.”

79. A 273. sz. törvény végleges, 2008. május 13-án hatályba lépő verziója az alábbi rendelkezésekkel bővíti a választási szabályzatot:

„(1) Az országgyűlési képviselőjelölteknek a választások napján legalább 18 évesnek kell lenniük, rendelkezniük kell moldáv állampolgársággal, az ország területén kell lakniuk, továbbá meg kell felelniük a jelenlegi szabályzatban foglalt feltételeknek.

(2) A más országok állampolgárságával is rendelkező személyeknek a jelöltként való regisztráció pillanatában nyilatkozniuk kell arról, hogy más állampolgársággal is rendelkeznek, illetve azért folyamodtak.

(3) A fenti (2) bekezdésben leírt személyeknek az országgyűlési képviselői mandátum érvényesítésekor dokumentumokkal kell bizonyítaniuk, hogy végrehajtották vagy megindították a más országoktól kapott állampolgárságukról való lemondás eljárását, illetve visszavonták a más állampolgárság igénylésére irányuló kérelmüket.

(4) Amennyiben az érintett személy nem nyilatkozik második állampolgárságáról az országgyűlési képviselőjelöltként való regisztráció pillanatában, illetve parlamenti képviselői mandátuma alatt második állampolgárságot szerez, ez elegendő okot biztosít az Alkotmánybíróság számára a képviselői mandátum a Központi Választási Bizottság kérésére történő érvénytelenítésére.”

80. Transznisztria helyzetét a törvény 21. szakasza rögzíti:

„... (3) A jelen törvény által leírt összeférhetetlenségek a Transznisztria területén élő személyeket csak annyiban érintik, amennyiben a Transznisztria különleges jogi státuszával kapcsolatos szabályozás kiter rájuk.”

81. A törvény e rendelkezésével kapcsolatban korlátozott országgyűlési vita kezdődött. A vonatkozó kivonatok az alábbiak:

„Vlagyimir Turcan, országgyűlési képviselő, a parlament kinevezésért és mentességeért felelős tanácsának elnöke, az országgyűlés 2007. december 7-én tartott plenáris vitái során:

Vlagyimir Braga, országgyűlési képviselő:

A Moldovai Köztársaság Transznisztria területén élő állampolgárai továbbra is kettős állampolgársággal rendelkeznek, így a törvény hatékonysága nagy mértékben csökken. Máshogy megfogalmazva: elutasítjuk Transznisztria azon polgárait, akik egyben a Moldovai Köztársaság állampolgárai is.

Vlagyimir Turcan, országgyűlési képviselő:

Ez hibás megközelítés. Egyetlen dolgot kell megértenünk: először is, a törvény nem vonatkozik minden állampolgárra. Másodszor, csak azokra vonatkozik, akik állami tisztségeket viselnek. Harmadszor, épp erre való tekintettel beillesztettünk egy kapcsolódó záradékot a záró és átmeneti rendelkezések közé: szeretném felhívni a figyelmét a tényre, hogy a harmadik bekezdés kimondottan a Transznisztria területén élő és dolgozó állampolgárokra vonatkozik; hogy a tárgyalt törvény nem vonatkozik ebben az esetben ezekre a személyekre; és hogy csak annyiban lenne rájuk

alkalmazható, amennyiben a Transznisztria különleges státuszával kapcsolatos szabályozás előírja.”

D. Az Alkotmánybíróság elérhetősége

82. A Moldovai Köztársaság Alkotmánybírósági Szabályzatának 38. Cikke szerint kizárólag az ország köztársasági elnöke, a kormány, az igazságügy-miniszter, a Legfelsőbb Bíróság, a Legfelsőbb Gazdasági Bíróság, a főügyész, az országgyűlési képviselők és frakciók, valamint az ombudsman fordulhatnak az Alkotmánybírósághoz.

III. AZ EURÓPA TANÁCS JOGI ESZKÖZEI

A. Az állampolgárságról szóló európai egyezmény

83. Az Európa Tanács általánosságban és Moldova tekintetében is 2000. március 1-jén hatályba lépő, állampolgárságról szóló európai egyezményének („ECN”) preambuluma tisztázza az ECN célját, és az alábbiakat rögzíti a tárgyalta ügyre vonatkozathatóan:

„Annak felismerése, hogy az állampolgársággal kapcsolatos ügyekben mind az állam, mind az egyének jogos érdekeit tekintetbe kell venni;

(...)

Az államok eltérő megközelítésének felismerése a többes állampolgárság kérdésének kezelésében; továbbá annak tudomásul vétele, hogy az államok szabadon dönthetnek attól, milyen következményeket kapcsolnak a hazai jogban ahhoz az esethez, ha egy állampolgárunk más állampolgárságot szerez vagy birtokol;

(...)”

84. Az ECN 15. Cikke részletezi a többes állampolgárság lehetséges eseteit a születéskor automatikusan kapott többszörös, illetve házasságkötéssel szerzett második állampolgárságon túlmenően. Az alábbi rendelkezéseket hozza:

„A jelen Egyezmény rendelkezései nem korlátozhatják egy aláíró állam jogosultságát annak meghatározására és a hazai jogban való szabályozására, hogy:

a. más országtól állampolgárságot szerző vagy birtokló állampolgáraik megtarthatják vagy elveszítik eredeti állampolgárságukat;

b. a saját állampolgárság megszerzésének vagy megtartásának feltétele-e a más állampolgárság(ok) elvesztése vagy az azokról való lemondás.”

85. A többes állampolgársághoz kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatban a 17. Cikk kimondja:

„Egy állam azon polgárait, akik egy vagy több egyéb állampolgársággal is rendelkeznek, ugyanolyan jogok és kötelezettségek illetik meg a lakóhelyükként szolgáló államban, mint annak többi állampolgárát.

A jelen szakasz rendelkezései nem érvényesek a következőkre:

- a. a nemzetközi jog egy, az egyezményben részes állam által kettős állampolgársággal rendelkező polgára számára biztosított diplomáciai vagy konzuli védettséggel kapcsolatos rendelkezései;
- b. az egyezményben részes államok nemzetközi magánjogi szabályainak alkalmazása a többes állampolgárság eseteire.”

B. Az Európa Tanács Velencei Bizottsága által „Jóhiszemű és átlátható választási gyakorlat” címen kiadott választási kódex (CDL-AD (2002) 23 rev)

86. A Velencei Bizottság kiadta a bevált választási gyakorlatok kódexét. A kódexhez mellékelte a magyarázó jelentést a tárgyalta ügyre vonatkozatható megjegyzései az alábbiak:

„6b. Az állampolgárságról szóló európai egyezmény szerint a kettős állampolgársággal rendelkező egyéneket ugyanolyan választójogok illetik meg, mint az ország többi polgárát.

(...)

63. A jogrend stabilitása kulcsfontosságú a választási folyamat hitelessége szempontjából, amely pedig a demokrácia megszilárdításának egyik feltétele. A gyakran változó – és különösen a bonyolult, nehezen átlátható – szabályok összezavarhatják a választókat. A szavazók mindenekelőtt arra a következtetésre juthatnak – okkal vagy ok nélkül –, hogy a választásokat szabályozó törvények pusztán eszközt jelentenek a hatalmasok kezében, és hogy saját szavazataik nem rendelkeznek valódi befolyással a választások eldöntésére.

64. A gyakorlatban azonban nem annyira az alapelvek stabilitása igényel védelmet (ezeket nagy eséllyel nem éri komolyabb fenyegetés), mint inkább a választási törvény specifikusabb rendelkezései, különös tekintettel a választási rendszert magát érintő, valamint a választási bizottságok összetételére és a választókörzetek határainak meghúzására vonatkozó szabályozásokra. Ezt a három elemet gyakran tekintik – okkal vagy ok nélkül – döntő tényezőnek a választási eredményeket illetően, ezért fontos elkerülni a hatalmon lévő párt érdekében történő tényleges manipulációjukon túl már a manipuláció pusztá látszatát is.

65. Nem elsősorban a választási rendszerek módosítása a problémás – ezek változhatnak jó irányba is –, hanem az, ha ez gyakran vagy közvetlenül (maximum egy évvel) a választások előtt történik. Még ha a jogalkotóknak nem is áll szándékukban a manipuláció, a látszat azt sugallja, hogy mindezt a közvetlen pártpolitikai érdekek diktálják.”

IV. JOGSZABÁLYOK ÉS ELJÁRÁSOK AZ EURÓPA TANÁCS TAGÁLLAMAIBAN

87. A Bíróság számára rendelkezésre álló adatok szerint Moldova mellett három ország (Azerbajdzsán, Litvánia és Bulgária) tiltja nyíltan a kettős állampolgárok parlamenti képviselővé választását. Azerbajdzsánban és Litvániában minden körülmények között tilos a kettős állampolgárság,

míg Bulgáriában ez önmagában még megengedett. Egy negyedik ország, Málta Alkotmánya előírja, hogy egy személy nem választható a képviselőház tagjává, „amennyiben saját döntéséből kifolyólag egy Máltától eltérő ország állampolgára, illetve egy ilyen államnak hűségnyilatkozatot tett”; ebben az esetben nem teljesen világos, hogy a rendelkezés az állampolgársággal nem rendelkezőkre vagy a kettős állampolgárookra vonatkozik. Mindenesetre nincsenek olyan ismert esetek, amikor ezt a rendelkezést végrehajtották volna, és nem egyértelmű, hogy szándékosan hagyták-e hatályban a 2000. évi törvénymódosítás után, amely engedélyezte Máltán a kettős állampolgárságot. A kettős állampolgárságot engedélyező Románia 2003-ban feloldotta a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választásának tilalmát.

88. Lettorszáiban nem tiltják az országgyűlési képviselők kettős állampolgárságát, de kettős állampolgár nem választható elnökké. Meg kell jegyeznünk, hogy a lett törvények elvben és általánosságban tiltják a kettős állampolgárságot, noha az bizonyos korlátozott körülmények között engedélyezett. Monaco nem engedélyezi állampolgárai számára, hogy a *Conseil National* tagjává váljanak, amennyiben állami vagy választott tisztséget viselnek egy másik államban. Portugália tiltja a máshol élő kettős állampolgárok számára a másik állampolgárságukkal egybeeső választókerület országgyűlési képviselőjévé választást.

89. Összefoglalva, az Európa Tanács három állama – Moldova, Bulgária és Málta (a fent leírt kétértelműség mellett) – jelenleg engedélyezik a kettős állampolgárságot, de tiltják a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választását. Litvánia és Azerbajdzsán mind a kettős állampolgárságot, mind pedig a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választását tiltják. A négy további állam közül Litvánia és Azerbajdzsán nem írták alá az ECN-t; Bulgária jelezte az ECN 17. Cikkével kapcsolatos fenntartását, Málta pedig aláírta, de nem ratifikálta az ECN-t.

90. Moldován kívül huszonhét állam engedélyezi a kettős állampolgárságot. 19 tagállamban a kettős állampolgárság elvileg tilos. A kettős állampolgárságot Ukrajnában törvény tiltja.

91. Litvánia, Lettország és Észtország tiltja a kettős állampolgárságot. A 2000. évi népszámlálás adatai szerint Észtországban ekkoriban körülbelül 200, Litvániában pedig 700 kettős állampolgár élt. Lettországra nézve nincsenek elérhető adatok. Lettország és Észtország lakosságának körülbelül negyede orosz nemzetiségű.

92. A volt Jugoszlávia utódállamai, Horvátország, Szerbia, Szlovénia és Macedónia engedélyezik a kettős állampolgárságot, noha Horvátország és Szlovénia igyekszik ezt kizárni a honosított állampolgárok esetében. Bosznia-Hercegovinában és Montenegróban a kettős állampolgárság kizárólag olyan államok viszonylatában engedélyezett, amelyekkel az állam kétoldalú egyezményt kötött. Ezen államok legtöbbje etnikailag vegyes lakossággal rendelkezik. Montenegró (43% montenegrói; 32% szerb; 8%

bosnyák; 17% egyéb) és Bosznia-Hercegovina (48% bosnyák; 37,1% szerb; 14,3% horvát; 0,6% egyéb) népessége a legvegyesebb etnikailag; ezeket Macedónia követi (64,2% macedón; 25,2% albán; 10,6% egyéb). Ezekben az országokban a kettős állampolgárok száma ismeretlen. Egyik állam sem tiltja a kettős állampolgárok indulását az országgyűlési választásokon.

93. Az EU 27 tagállama közül 16 engedélyezi a kettős állampolgárságot, öt tiltja, illetve csak különleges körülmények között engedélyezi (Csehország, Dánia, Görögország, Litvánia és Lengyelország), hat pedig (Ausztria, Észtország, Németország, Lettország, Hollandia és Spanyolország) bizonyos esetekben, változó mértékben engedélyezi. Két állam – Litvánia és Bulgária – tiltja a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választását. Három államban (Lettországban, Máltán és Portugáliában) további korlátozások vannak érvényben – lásd a fenti 87–88. bekezdést).

A JOG

94. A kérelmező állítása szerint annak tilalma, hogy a más állampolgársággal is rendelkező moldáv polgárok a megválasztásukat követően elfoglalják a helyüket a parlamentben, megsértette az azzal kapcsolatos jogát, hogy a szabad választásokon jelöltként indulhasson, továbbá megválasztása esetén átvegye mandátumát, biztosítva ezzel az embereknek a törvényhozó testület megválasztásában megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadságát. Az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkére hivatkozott, amely a következőket írja elő:

„A Magas Szerződő Felek vállalják, hogy megfelelő időközönként szabad választásokat tartanak titkos szavazás által, olyan feltételek mellett, amelyek biztosítják az emberek a törvényhozó testület megválasztásában megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadságát.”

95. Panaszt tett továbbá az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkével összefüggésben értelmezett 14. Cikk alapján, arra hivatkozva, hogy hátrányos megkülönböztetés érte azon többes állampolgársággal rendelkező moldáv polgárokhoz képest, akik Transznisztriaiban éltek. Az Egyezmény 14. Cikke a következőt rögzíti:

„Az Egyezményben biztosított jogok és szabadságok mindennemű, nemi, etnikai hovatartozáson, bőrszínen, nyelven, valláson, politikai vagy egyéb véleményen, nemzetiségi vagy társadalmi hovatartozáson, nemzeti kisebbséghez tartozáson, továbbá vagyoni, születési vagy más státuszon alapuló megkülönböztetés nélkül biztosítandóak.”

I. ELŐZETES KIFOGÁSOK

A. Áldozati státusz

1. A Kamara következtetései

96. A Kamara a Bíróság joggyakorlatára támaszkodva megállapította, hogy az egyén az adott jogszabály alkalmazása céljából hozott intézkedések hiányában is jogosult lehet annak kijelentésére, hogy egy törvény sérti a jogait, amennyiben miatta változtatnia kell a viselkedésén, illetve azon csoportba tartozik, amelyet a jogszabály általi személyes érintettség fenyeget. Arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőt közvetlenül érintette a 273. sz. törvény, mert megválasztása esetén meg kellett volna hoznia a nehéz döntést, hogy országgyűlési képviselői mandátumát vagy kettős állampolgárságát adja fel. A döntéskényszer ismeretének ténye negatív hatást gyakorolhatott a kérelmező választási kampányára, mind a személyes anyagi és energiabefektetést, mind a szavazatok elvesztésének kockázatát tekintve. A Kamara a fentiekből kifolyólag elutasította a Kormány kifogását, miszerint a kérelmező esetében nincs szó áldozati státuszról.

2. A felek érvei

a. Moldova Kormánya

97. A Kormány a Nagykamara elé terjesztett beadványában fenntartotta, hogy a kérelmező nem tekinthető áldozatnak az Egyezmény 34. Cikke értelmében, mivel a kérelmet a 273. sz. törvény kihirdetése előtt benyújtották a Bíróságnak. Az *Očič kontra Horvátország* ügyre (hat., 46306/99 sz., ECHR 1999VIII) hivatkozva ezenfelül nyomatékosították, hogy a kérelmező indítványa elméleti jogszabály-felülvizsgálatra irányuló *actio popularis* volt, mivel a kérelem benyújtásának időpontjáig a kérdéses jogszabályt nem alkalmazták a kérelmező hátrányára. A Kamara által annak alátámasztására felhozott esetek, hogy a kérelmező áldozatnak tekinthető, a Kormány szerint eltérő elbírálás alá tartoznak, mivel azokban a most tárgyalt üggyel ellentétben a megtámadott jogszabály törvényerőre emelkedett. Noha a jelen esetben a Bíróság a kérelmezőre egy olyan hatályos jogszabály potenciális áldozataként tekintett, amelyet sohasem alkalmaztak vele szemben, korábban egyetlen alkalommal sem kezelt kérelmezőket egy jogszabálytervezet áldozataként vagy lehetséges áldozataként.

A Kormány a *Franciaországi Jehova Tanúi Keresztény Felekezet kontra Franciaország* (dec., 53430/99 sz., ECHR 2001-XI) ügyre hivatkozott, amelynek során a Bíróság megállapította, hogy korábban elfogadta a „potenciális áldozat” fogalmát az olyan esetekben, amelyben a

kérelmezőnek nem volt alkalma bizonyítani, hogy a sérelmezett jogszabályt ténylegesen alkalmazták rá a jogszabály által engedélyezett intézkedések titkossága miatt (*Klass és mások kontra Németország*, fent hivatkozva); amelyben egy, a homoszexualitást büntető törvényről vélelmezhető volt, hogy a lakosság azon csoportjára alkalmazták, amelybe a kérelmező is tartozott (*Dudgeon kontra Egyesült Királyság*, 1981. október 22., A sorozat 45. sz.); végül pedig egy olyan esetben, amelyben már megszületett, de még végrehajtásra várt a határozat az illegális bevándorlók erőszakos kitelepítéséről, és az intézkedés végrehajtása az érintetteket a célországban a 3. Cikkben foglaltakkal összeférhetetlen bánásmód kockázatának tette volna ki (*Soering kontra Egyesült Királyság*, 1989. július 7., A sorozat 161. sz.), illetve megsértette volna a családi élet tiszteletével kapcsolatos jogait (*Beldjoudi kontra Franciaország*, 1992. március 26., A sorozat 234. sz.). A Kormány érvelése szerint az állami felek az Egyezmény ratifikációjakor nem egyeztek bele abba, hogy a jogszabálytervezetek is megtámadhatók legyenek a Bíróság előtt. Amennyiben ez lehetséges lenne, az olyan esetekben, amikor hazai szinten nem támadható meg a törvénytervezet, arra bátorítaná a kérelmezőket, hogy közvetlenül a Bírósághoz forduljanak, megsértve ezzel a szubszidiaritás elvét, továbbá jelentősen megnövelve a Bíróság elé kerülő esetek számát.

98. A Kormány továbbá azzal érvelt, hogy a többes állampolgárok indulhattak az országgyűlési választásokon Moldovában, és a mandátumuk alkotmánybíróági érvényesítése érdekében csak be kellett mutatniuk az azt bizonyító dokumentumokat, hogy kezdeményezték a moldávon kívüli állampolgárságaikról való lemondást (lásd a fenti 79. bekezdést). A választási szabályzat nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely lehetővé tette volna egy képviselői mandátum utólagos érvénytelenítését azzal az indokkal, hogy az állampolgárságról való lemondás folyamata nem zárult le. A jelen esetben a mandátum megerősítését követően nem lett volna mód annak érvénytelenítésére, amennyiben a kérelmező nem véglegesíti a román állampolgársága lemondását.

b. A kérelmező

99. A kérelmező elismerte, hogy még a 273. sz. törvény hatályba lépése előtt a Bíróság elé terjesztette a kérelmét. Azzal érvelt azonban, hogy a tervezetet ekkorra elfogadta a parlament (lásd a fenti 38. bekezdést), így elkerülhetetlen volt, hogy az elnöki ellenjegyzést követően előbb vagy utóbb törvényerőre emelkedjen. A Kormányt a Bíróság 2008. június 17-én értesítette a beadványról, és ekkorra a vitatott jogszabály már hatályban volt (lásd a fenti 44. bekezdést).

100. A kérelmező arra is rámutatott, hogy az országgyűlési képviselővé választását követően addig nem foglalhatta el a helyét a parlamentben, amíg meg nem indította a román állampolgárságáról való lemondás folyamatát

(lásd a fenti 60–61. és 66. bekezdést). Amennyiben erre nem lett volna hajlandó, nem dolgozhatott volna parlamenti képviselőként.

101. A kérelmező mindezek alapján felkérte a Bíróságot, hogy állapítsák meg: a vitatott jogszabály áldozatává vált.

c. Románia Kormánya

102. Románia Kormánya azt állította, hogy a kérelmező tekinthető áldozatnak az Egyezmény 34. Cikke alapján. A fent hivatkozott *Klass és mások kontra Németország* ügy 34. bekezdésére alapozva úgy érveltek, hogy egy személy intézkedések vagy jogszabályok pusztán lététől is tekinthető áldozatnak, anélkül, hogy bizonyítania kellene, hogy az intézkedéseket vagy jogszabályokat alkalmazták rá. Megjegyezték, hogy mielőtt a kérelmet a Bíróság elé terjesztették, a politikusként tevékenykedő kérelmező jelezte, hogy jelöltként indulni kíván a 2009-es országgyűlési választásokon. Ily módon azt kockáztatta, hogy az új jogszabály őt is érinti. Végül megválasztották, így kénytelen volt kezdeményezni a román állampolgárságáról való lemondást. Románia Kormánya úgy találta, hogy a Felelős Kormány által hivatkozott *Očič kontra Horvátország* ügy a jelen kérelem tekintetében irreleváns, mivel a hivatkozott esetben a kérelmező nem tudta bizonyítani, hogy a sérelmezett jogszabály személyesen érinthette volna. Románia Kormánya továbbá arra a tényre alapozta érvelését, hogy a Kamara a jogszabály hatályba lépését követően hozta meg ítéletét. Ennek megfelelően a kérelem az érvelésük szerint nem egy egyszerű törvénytervezetre vonatkozott.

103. Románia Kormánya felkérte a Bíróságot, hogy utasítsa el a Felelős Kormány kifogásait.

3. A Bíróság értékelése

104. A Bíróság hangsúlyozza: annak érdekében, hogy egy személy, nem kormányzati szervezet vagy egyének egy csoportja kérelmet nyújtson be a 34. Cikk alapján, tudnia kell bizonyítani, hogy az Egyezményben biztosított jogai megsértésének áldozata. Egy személy akkor lehet jogsértés áldozata, ha közvetlenül érinti a kifogásolt rendelkezés: az Egyezmény nem célozta az általa biztosított jogok értelmezésével foglalkozó *actio popularis* indításának, illetve annak lehetővé tételét, hogy az egyének hazai jogszabálytervezeteket panaszoljanak be, csak azért, mert – anélkül, hogy azok közvetlenül érintenék őket – úgy vélik, hogy azok sérthetik az Egyezményt. Azonban az egyén az adott jogszabály alkalmazása céljából hozott intézkedések hiányában is jogosult lehet annak kijelentésére, hogy egy törvény sérti a jogait, amennyiben miatta változtatnia kell a viselkedésén vagy büntetőeljárás fenyegeti, illetve azon csoportba tartozik, amelyet a jogszabály általi személyes érintettség fenyeget (lásd: *Burden kontra Egyesült Királyság* [GC], 13378/05 sz., 33–34. bekezdés, 2008. április 29.; *Open Door és Dublin Well Woman kontra Írország*, fent

hivatkozva, 44. bekezdés; valamint *Klass és mások kontra Németország*, 1978. szeptember 6., 33. bekezdés, A sorozat 28. sz.).

105. A *Burdov kontra Oroszország* ügy kapcsán (59498/00 sz., 30. bekezdés, ECHR 2002III) a Bíróság megállapította: a kérdés, hogy a kérelmező megalapozottan nevezheti-e magát az állítólagos jogsértés áldozatának, az Egyezmény hatálya alatt zajló eljárás minden stádiumában lényeges (lásd még: *E. kontra Ausztria*, 10668/83 sz., a Bizottság 1987. május 13-án hozott határozata, Határozatok Tára 52., 177. o.). A Bíróság emlékeztet arra, hogy az Egyezmény rendelkezéseit oly módon kell alkalmazni, amely lehetővé teszi a biztosítéki tényleges és eredményes érvényesülését (lásd, *inter alia*: *Soering kontra Egyesült Királyság*, fent hivatkozva; valamint *Artico kontra Olaszország*, 1980. május 13., 33. bekezdés, A sorozat 37. sz.). Annak megállapításakor, hogy a kérelmező megalapozottan állíthatja-e, hogy egy állítólagos jogsértés valódi áldozata, nem csupán a kérelem benyújtásának idejére jellemző jogi helyzetet kell figyelembe venni, hanem a vizsgált eset összes körülményét, beleértve a Bíróság vizsgálatának megkezdése előtti időszakban történt fejleményeket (lásd, *mutatis mutandis*: *Akdivar és mások kontra Törökország*, 1996. szeptember 16., 69. bekezdés, *Ítéletek és Határozatok Tára* 1996IV).

106. A fent felsoroltakat szem előtt tartva a Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező áldozati státuszának kérdését az ügy bírósági kivizsgálásakor kell eldönteni, ahol ezt a megközelítést igazolják a körülmények. Az áldozati státusz elvesztésével kapcsolatban korábbi joggyakorlatának azon eseteit veszi alapul, melyekben a Felelős Kormányok által emelt, a Bíróság által kivizsgált kifogások szerint a Felelős Államban vagy általa a bírósági kérelem benyújtását követően tett lépések megfelelő jogorvoslatot biztosítottak az állítólagos jogsértésre, így a kérelmező többé nem volt áldozatnak tekinthető az Egyezmény 34. Cikke értelmében (lásd például: *Amuur kontra Franciaország*, 1996. június 25., 36. bekezdés, *Jelentések* 1996III; *Chevol kontra Franciaország*, 49636/99 sz., 37–43. bekezdés, ECHR 2003III; *Siliadin kontra Franciaország*, 73316/01 sz., 54. és 63. bekezdés, ECHR 2005VII; valamint *Ramazanov és mások kontra Azerbajdzsán*, 44363/02 sz., 36–39. bekezdés, 2007. február 1.). Számos esetben elfogadhatatlannak nyilvánították, illetve kihúzták a listáról azokat a kérelmeket, amelyeknél a benyújtást követő intézkedések megfelelő jogorvoslatot nyújtottak az áldozati státuszát ennek következtében elvesztő kérelmezőnek (lásd például: *Conrad kontra Németország*, 13020/87 sz., a Bizottság 1988. április 13-án hozott határozata; *Caraher kontra Egyesült Királyság* (hat.), 24520/94 sz., ECHR 2000I; valamint *Ohlen kontra Dánia* (kihúзва), 63214/00 sz., 28–31. bekezdés, 2005. február 24.). A Bíróság a fentiek alapján megvizsgálja, hogy a kérelmező az Egyezmény 34. Cikkének értelmében rendelkezik-e áldozati státusszal, az eset minden részletét és körülményét figyelembe véve.

107. A jelen eset tekintetében a Bíróság megjegyzi, hogy a kifogásolt jogszabály 2008 májusában törvényerőre emelkedett (lásd a fenti 44. bekezdést). A tárgyalt kérelem tehát hatályos jogszabályt érint.

108. Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy az intézkedést alkalmazták-e a kérelmező hátrányára, a Bíróság leszögezi, hogy 2009. áprilisi megválasztása után a kérelmezőt kötelezték a román állampolgárságáról való lemondás eljárásának kezdeményezésére, annak feltételeként, hogy országgyűlési mandátumát megerősítse az Alkotmánybíróság, és ezáltal elfoglalhassa helyét a parlamentben. Kezdeményezte az előírt eljárást (lásd a fenti 60–61. bekezdést). 2009. júliusi megválasztását követően ismét bizonyítékot kellett szolgáltatnia a lemondási eljárás megindításáról az Alkotmánybíróság előtt a mandátuma megerősítéséhez (lásd a fenti 66. bekezdést). A Bíróság ennek megfelelően megállapítja, hogy a kérelmezőt közvetlenül érintette a 273. sz. törvény, mivel olyan eljárás megindítására kötelezte, amelynek következtében fennállt a román állampolgársága elvesztésének kockázata. Továbbá az sem hagyható figyelmen kívül, hogy valószínűsíthetően a román állampolgárságáról való lemondás a választási siker esetén elkerülhetetlen kényszerének pusztá tudata is hatást gyakorolt a kérelmezőre a választási kampánya során. Ezenfelül nem kizárható, hogy szavazatokat is veszített, mivel a választóköri tagjai tisztában voltak azzal, hogy esetleg a visszalépés mellett dönt, amennyiben a mandátum átvétele a kettős állampolgárságának elvesztésével jár. Mivel a kérelmezőt közvetlenül érintette a kérdéses törvény, a Bíróság kimondja, hogy az intézkedés hátrányos helyzetbe hozta őt.

109. Ami a Kormány azon érvelését illeti, miszerint a 273. sz. törvény csak a lemondási eljárás kezdeményezését írja elő, nem pedig a végrehajtását, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy ez a tény nem fosztja meg a kérelmezőt az áldozati státuszától. Noha a kérelmező mandátumát mostanra megerősítette az Alkotmánybíróság, köteles volt levélben kérvényezni a román hatóságoknál a román állampolgárságát érintő lemondási eljárás megkezdését, amit meg is tett. Tény, hogy Románia Kormánya mindeddig nem tett lépéseket azért, hogy megfossza a kérelmezőt a román állampolgárságától. A román hatóságok viselkedésére azonban a kérelmezőnek nincs befolyása, és semmilyen hivatalos ígéretet nem tettek arra nézve, hogy figyelmen kívül hagyják a kérelmező lemondási szándéknyilatkozatát. Ennek megfelelően bármikor dönthetnek úgy, hogy végrehajtják a lemondási folyamatot.

110. Mindenesetre akárhányszor a kérelmező indulni kíván az országgyűlési választásokon, szembe kell néznie annak bizonytalanságával, hogy az Alkotmánybíróság szerint követte-e a törvény előírásait, illetve hogy Románia Kormánya megteszi-e a szükséges lépéseket a román állampolgárságáról való lemondási kérvényének érvényesítéséhez.

111. A Kormány az áldozati státusz hiányával kapcsolatos kifogását a Bíróság a fentiek alapján elutasítja.

B. Kimerítetlen hazai jogorvoslati lehetőségek

1. A Kamara következtetései

112. A Kamara elutasította a Kormány azzal kapcsolatos kifogását, hogy a kérelmező nem merítette ki az összes hazai jogorvoslati lehetőséget, mivel nem emelt panaszt az ombudsmannál, aki az Alkotmánybíróság előtt megtámadhatta volna a 273. sz. törvényt. A Kamara hangsúlyozta, hogy a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésével kapcsolatos követelmény kizárólag azokra a lehetőségekre vonatkozik, amelyek elérhetőek és hatékonyak. Jelen esetben a Kormány által említett jogorvoslat nem lett volna hatékonnak tekinthető, mivel a kérelmező nem emelhetett panaszt közvetlenül az Alkotmánybíróságon.

2. A felek érvei

a. Moldova Kormánya

113. A Kormány úgy érvelt, hogy a kérelmező megkérhette volna Vlad Filatot, aki országgyűlési képviselőként jogosult volt arra, hogy kérelmet nyújtson be az Alkotmánybíróságnak (lásd a fenti 82. bekezdést), hogy támadja meg a 273. sz. törvényt az Alkotmánybíróság előtt. A Kamara azon következtetésével kapcsolatban, miszerint az alkotmánybírósági kérelem ombudsmanon keresztül benyújtása nem volt hatékony jogorvoslati eszköznek tekinthető, a Kormány hangsúlyozta, hogy a jelen javaslat megkülönböztetéssel kezelendő, mivel Vlad Filat ekkor annak a politikai pártnak az elnöki tisztségét viselte, amelynek a kérelmező az alelnöke volt; Vlad Filat szintén kettős állampolgársággal rendelkezett; továbbá korábban már segítséget nyújtott a kérelmezőnek a jelenleg tárgyalt ügyvel kapcsolatban. Mindezek alapján a Kormány érvelése szerint kijelenthető, hogy az ajánlott jogorvoslati eszköz elérhető volt a kérelmező számára.

114. A Kormány kiemelte, hogy a jelen ügy középpontjában az alkotmányosság kérdése állt, melyet kizárólag az Alkotmánybíróság lett volna képes rendezni. A Kamara elé terjesztett elfogadhatósági beadványaiban a Kormány felvetette az alkotmánybírósági kérelem ombudsmanon keresztül benyújtásának lehetőségét. Úgy érvelt, hogy a vizsgált jogorvoslati eszköz lényege annak lehetősége volt, hogy az Alkotmánybíróság megvizsgálja az ügyet, ezért a kérelmező beadványát eljuttató közvetítő kiléte mellékes. Ezt figyelembe véve a Kormány úgy érvelt, hogy a jelenleg vizsgált kifogás nem tekinthető új ellenvetésnek, pusztán a korábbi kifogás megismétlése, ezért nem zárható el előlük annak lehetősége, hogy az eljárás jelen stádiumában kifogást emeljenek.

115. Végül pedig a Kormány rámutatott, hogy 2008 decemberében felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be az Alkotmánybíróságra a jogszabály alkotmányosságával kapcsolatban, és az sikeresnek volt tekinthető, mivel a kérelmet az Alkotmánybíróság elfogadta vizsgálat céljára (lásd a fenti 54–

58. bekezdést). Így a jogorvoslat minden kétséget kizáróan hatékony volt, noha a bíróság a törvényt nem találta alkotmányellenesnek.

b. A kérelmező

116. A kérelmező úgy érvelt, hogy a Kormány által emelt kifogás új kifogásnak tekintendő, mivel olyan tényeken alapult, amelyek akkor is rendelkezésre álltak, amikor a Bíróság az eset elfogadhatóságát vizsgálta. Ennek megfelelően, a *Sejdovic kontra Olaszország* ([GC], 56581/00 sz., 41. bekezdés, ECHR 2006II) ügyre hivatkozva, a kérelmező kijelentette, hogy a Kormánynak meg kellett volna említene ezt a jogorvoslati lehetőséget az elfogadhatósággal kapcsolatos beadványaiban, illetve előadásában. A kérelmező úgy vélte, hogy nem álltak fenn olyan különleges körülmények, amelyek felmentették volna a Kormányt e kötelessége végrehajtásának követelménye alól, és ennek alapján felkérte a Bíróságot a Kormány kifogásának elutasítására.

117. Arra az eshetőségre nézve, ha a Bíróság úgy döntene, engedélyezi a kifogás emelését az eljárás jelen szakaszában, a kérelmező úgy érvelt, hogy az alkotmánybírósági panasz Vlad Filat közbenjárásával történő benyújtásának lehetősége nem tekinthető hatékony, a kérelmező számára hozzáférhető jogorvoslati lehetőségnek a 35. Cikk értelmében. Rámutatott, hogy a jogorvoslat elérhetetlen volt abban az értelemben, hogy a panasz benyújtásának lehetősége nem volt minden állampolgár számára hozzáférhető, ő maga pedig 2009. április 9-ig, országgyűlési képviselői mandátuma megerősítéséig nem tartozott egyik olyan csoportba sem, amelynek tagjai panasztételi jogosultsággal rendelkeztek. Mindettől függetlenül a kérelmező Vlad Filat képviselőjeként vett részt az alkotmánybírósági eljárásban, és az összes olyan problémára rámutatott, amelyre a jelen Bíróság figyelmét is felhívta. A bíróság úgy ítélte, hogy a jogszabály nem alkotmányellenes (lásd a fenti 55. bekezdést). Amennyiben tehát a jogorvoslati lehetőség hatékornak tekinthető, a lehető legteljesebb mértékben kihasználták.

c. Románia Kormánya

118. Románia Kormánya kiemelte, hogy a Felelős Kormány által javasolt jogorvoslati lehetőség elsőként a Nagykamara elé terjesztett beadványában kerül említésre. Azzal érvelt, hogy a Bíróság joggyakorlatából világosan kiderül: az ilyen kifogásokat az elfogadhatósági beadványokban kell benyújtani. Románia Kormánya továbbá leszögezte, hogy a Felelős Kormánynak az összes szükséges tény a rendelkezésére állt ahhoz, hogy a kifogását már az elfogadhatósági szakaszban megemlítsse, és nem adott magyarázatot ennek elmulasztására. Ennek megfelelően nem álltak fenn olyan különleges körülmények, amelyek indokolnák a kifogás emelésének késedelmességét, ezért a Felelős Kormány elvesztette jogosultságát a kifogás emelésére az eljárás jelen szakaszában.

119. Arra a nem várt eshetőségre nézve, ha a Bíróság a késlekedés ellenére helyt adna a kifogásnak, Románia Kormánya kijelentette, hogy a javasolt jogorvoslati lehetőség nem felelt meg a 35. Cikk követelményeinek. Nem volt elérhető a kérelmező számára, mivel nem volt joga közvetlenül az Alkotmánybírósághoz fordulni, hogy megtámadja a jogszabályt; ehelyett közvetítőhöz kellett fordulnia, aki eldönthette, hogy kérvényezi-e a bíróságnál a vitatott jogszabály felülvizsgálatát.

3. A Bíróság értékelése

120. A Bíróság emlékeztet rá, hogy az Egyezmény 35. Cikke 1. bekezdésének célja biztosítani a Szerződő Államok számára a lehetőséget, hogy megelőzzék vagy helyrehozzák a nekik tulajdonított jogsértéseket, mielőtt a panaszt a Bíróság elé terjesztik. Ez felmenti az államokat azon kötelezettség alól, hogy egy nemzetközi testület előtt feleljenek a cselekedeteikért, mielőtt a saját jogrendszerükön keresztül rendezhetnék a problémát (lásd, egyebek mellett: *Remli kontra Franciaország*, 1996. április 23., 33. bekezdés, *Jelentések* 1996-II; valamint *Selmouni kontra Franciaország* [GC] 25803/94 sz., 74. bekezdés, ECHR 1999-V). Az Egyezmény 35. Cikkének 1. bekezdése szerint a kérelmezőknek megfelelő hozzáféréssel kell rendelkezniük a jogorvoslati lehetőségekhez, amelyeknek elérhetőnek és alkalmasnak kell lenniük a vélt jogsértés orvoslására. A jogorvoslati lehetőségek meglétét nem csupán elméletben, de gyakorlatban is az elvárható megbízhatósággal kell biztosítani, ellenkező esetben azok nem rendelkeznek a kellő hozzáférhetőséggel és hatékonysággal (lásd, egyebek mellett: *Akdivar és mások kontra Törökország*, fent hivatkozva, 66. bekezdés).

121. A Bíróság továbbá emlékeztet, hogy az Eljárási Szabályzat 55. szabálya szerint az alperes szerződött félnek minden elfogadhatatlansági kifogást a kérelem elfogadhatóságával kapcsolatos beadványaiban vagy előadásaiban kell benyújtania (lásd: *K. és T. kontra Finnország* [GC], 25702/94 sz., 145. bekezdés, ECHR 2001-VII; valamint *N.C. kontra Olaszország* [GC], 24952/94 sz., 44. bekezdés, ECHR 2002-X). Bizonyos esetekben azonban fennállhatnak olyan különleges körülmények, amelyek felmentik a Kormányt annak kötelezettsége alól, hogy előzetes kifogását már az elfogadhatósági szakaszban benyújtsa (lásd: *Prokopovich kontra Oroszország*, 58255/00 sz., 29. bekezdés, ECHR 2004XI (kivonatok); valamint *Sejdovic kontra Olaszország*, fent hivatkozva, 41. bekezdés).

122. A Bíróság szükségtelennek tartja annak megvizsgálását, hogy a Kormány jogosult-e kifogás emelésére az eljárás jelen szakaszában, mivel a Bíróság a most javasolt jogorvoslati lehetőséget nem tartja kötelezően kihasználandónak a kérelmezőre nézve. A Bíróság emlékeztet a Kamara megállapítására, melyet a Felelős Kormány sem támadott meg, és amely szerint az ombudsmanon keresztüli panasztételi lehetőség (melynek során a kérelmező panaszt nyújt be az ombudsmanhoz, aki ezt követően

megtámadja a jogszabályt az Alkotmánybíróságon) nem tekinthető hatékony jogorvoslati lehetőségnek, mert a kérelmező nem fordulhatott panaszával közvetlenül a bírósághoz. A Bíróság nem lát okot a Kamara értékelésének vitatására. A Kormány által legutóbb javasolt jogorvoslati lehetőség az előzőhöz hasonlóan nem tekinthető a kérelmező által közvetlenül hozzáférhetőnek, mivel a kérelmező nem fordulhatott személyesen az Alkotmánybírósághoz; ehelyett Vlad Filat úrra kellett hagyatkoznia a panasztétel során. A fentieknek megfelelően a jogorvoslati lehetőség nem volt hatékony az Egyezmény 35. Cikke 1. bekezdésének céljaira.

123. Mindenképpen nyilvánvaló, hogy – mivel az Alkotmánybíróság meghozta döntését a jogszabály alkotmányosságával kapcsolatban (lásd a fenti 54–58. bekezdést) – az ajánlott jogorvoslati lehetőséget kimerítették. Ezen körülmények között a Kormány kifogását a Bíróság elutasítja.

C. Összeférhetetlenség *ratione materiae*

1. A felek érvei

a. Moldova Kormánya

124. A Nagykamara előtti előadásaiban a Kormány most először *ratione materiae* emelt kifogást a Kamara ítéletében előforduló, az állampolgárságról szóló európai egyezményre („ECN”) való utalások kapcsán. Álláspontja szerint a Kamara figyelmen kívül hagyta a választásokon való indulás az 1. sz. Jegyzőkönyv 3. Cikke által védett jogát, és ehelyett a többes állampolgárságra, illetve az állampolgárság szerzésére vonatkozó jogot vizsgálta meg, amelyet az Egyezmény nem garantál. A Kormány vitatta a Kamara által az ECN ratifikációjának tulajdonított jelentőséget. Rámutatott, hogy Moldova egyszerűen felmondhatja az ECN-t, majd – amennyiben így látja jónak – újra ratifikálhatja a 17. Cikkkel kapcsolatos fenntartásának bejelentése mellett.

125. A Kormány felkérte a Bíróságot, hogy e kifogását tekintse az ügy érdemi kérdéseit érintőnek, és vegye figyelembe az érdemet illető határozathozatal során.

126. A *Blečić kontra Horvátország* ügyre ([GC], 59532/00 sz., 63–69. bekezdés, ECHR 2006III) hivatkozva a Kormány kijelentette, hogy nem tiltható meg számára a kifogás emelése az eljárás ezen szakaszában, mivel az a Bíróság joghatóságával kapcsolatos.

b. A kérelmező

127. A kérelmező azzal érvelt, hogy az eljárásrend szerint ezt a kifogást is a kérelem elfogadhatónak nyilvánítását megelőzően kellett volna felvetni, és ebből kifolyólag a szabályok tiltják a Kormány számára, hogy az eljárás ezen szakaszában kifogást emeljen. Azt azonban tudomásul vette, hogy a

Bíróságnak az összes felterjesztett ügy esetében biztosítania kell a joghatóságát, ezért ennek kérdését az eljárás minden szakaszában meg kell vizsgálnia.

128. A kérelmező arra a következtetésre jutott, hogy a Kormány által emelt kifogást hiba volna előzetes kifogásként kezelni, mivel az az 1. sz. Jegyzőkönyv 3. Cikke által tárgyalt jogok értelmezéséhez kapcsolódik. Felkérte a Bíróságot, hogy a Kormány érveit a panasz érdemi kérdéseit érintő vizsgálat során vegye tekintetbe.

c. Románia Kormánya

129. Románia Kormánya a Felelős Kormány a hazai jogorvoslati lehetőségek kihasználását illető kifogásával kapcsolatos tilalmat érintő érvelésére hivatkozva megállapította, hogy hasonló érvek vonatkoznak az összeférhetetlenségi kifogásra *ratione materiae*. A *Demir és Baykara kontra Törökország* ([GC], 34503/97 sz., 2008. november 12.) ügygel ellentétben a Felelős Kormány világosan jelezte, hogy kifogása a Kamara ítéletére adott reakció volt, és hogy az érv korábban érdemben nem került említésre. Noha a *Blečić kontra Horvátország* ügyben (fent hivatkozva) a Bíróság felsorolt néhány példát az eljárás bármely szakaszában benyújtható összeférhetlenségi kifogásokra, azok egyike sem hasonlítható a jelen esethez. Románia Kormánya szerint ennek megfelelően a Felelős Kormány nem nyújthatott be kifogást az eljárás ezen szakaszában.

130. Abban a nem várt esetben, ha a Bíróság a tilalom feloldása mellett döntene, Románia Kormánya felkéri a Bíróságot, hogy kapcsolja a kifogást az érdemekhez, és vizsgálja az adott összefüggésben. Románia Kormánya azzal érvelt, hogy szükségszerű megvizsgálni Moldova vállalásait a nemzetközi szerződések tükrében annak megállapítása érdekében, hogy miként érvényesíti az Egyezményben biztosított jogokat. A Bíróság következetes joggyakorlatára hivatkozott annak alátámasztására, hogy az Egyezmény nem értelmezhető önmagában, és hogy egyéb releváns nemzetközi jogi eszközök megvizsgálása is szükségszerű (például: *Emonet és mások kontra Svájc*, 39051/03 sz., 65. bekezdés, ECHR 2007XIV; valamint *Al-Adsani kontra Egyesült Királyság* [GC], 35763/97 sz., 55. bekezdés, ECHR 2001XI). Mindezek alapján Románia Kormánya szerint a Kamara helyesen hivatkozott Moldova európai szintű vállalásaira mint a 273. sz. törvény korlátozásainak vizsgálatakor releváns tényezőkre. Ezzel kapcsolatban Románia Kormánya rámutatott, hogy Moldova fenntartás nélkül elfogadta az ECN rendelkezéseit, és hogy az államok az általuk aláírt nemzetközi szerződések jóhiszemű végrehajtására vonatkozó kötelezettsége a nemzetközi jog alapelve.

2. A Bíróság értékelése

131. A Bíróság megállapítja, hogy a Kormány kifogása *ratione materiae* nem került megemlítésre korábban, az elfogadhatósági szakaszban, ezért új

kifogásnak tekintendő. Rámutat azonban, hogy az összeférhetetlenségi kifogás *ratione materiae* a Bíróság joghatóságával kapcsolatos, és emlékeztet arra, hogy a Bíróságnak kötelessége megvizsgálni, rendelkezik-e joghatósággal az eljárás minden szakaszában. Az előbbiek következtében nem tiltható meg a Kormány számára az ilyen jellegű kifogás benyújtása az eljárás jelen szakaszában (lásd, *mutatis mutandis*: *Blečić kontra Horvátország*, fent hivatkozva, 67. bekezdés).

132. A felekhez hasonlóan a Bíróság is úgy látja, hogy a kifogás szorosan kapcsolódik a kérelmező panaszának érdeméhez. Ennek következtében a Bíróság a kérelem érdemének vizsgálatakor, a lenti szakaszban foglalkozik a kifogással.

D. Következtetés

133. A kérelem nem utasítható el *ratione materiae* az Egyezmény rendelkezéseivel való összeegyeztethetlenség; a hazai jogorvoslati lehetőségek ki nem használása; illetve az áldozati státusz hiánya alapján. A Bíróság ezért elutasítja a Felelős Kormány előzetes kifogásait az összeférhetetlenségi kifogás kivételével, amelyet az ügy érdemében való határozathozatalhoz sorol.

II. AZ EGYEZMÉNY 1. JEGYZŐKÖNYVE 3. CIKKÉNEK VÉLT SÉRELME

A. A Kamara következtetései

134. A Kamara elismerte, hogy a kifogásolt rendelkezések megfogalmazása egyértelmű, céljuk pedig igazolható volt, amennyiben a parlamenti képviselők a moldáv állam iránti hűségének erősítését szolgálták, aránytalannak találta azonban a Kormány által a cél elérésére választott eszközöket. Mindezek alapján megállapította, hogy megtörtént az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkének megsértése.

135. Az intézkedés arányosságának vizsgálata során a Kamara figyelembe vette az Európa Tanács többi államában alkalmazott gyakorlatot, továbbá a Kormány számára elérhető egyéb eszközöket az országgyűlési képviselők hűségének biztosítására, köztük a képviselők eskütételre kötelezését. Szintén figyelembe vette az ECN rendelkezéseit, valamint az ECRI és a Velencei Bizottság kommentárjait az új törvénnyel kapcsolatban. A Kamara még Moldova politikai fejlődésének különleges szempontjait figyelembe véve sem találta indokolhatónak a több állampolgársággal rendelkező polgárok országgyűlési képviselői szerepvállalásának tiltását, különösen annak fényében, hogy egy ilyen nagy

és szerteágazó hatású korlátozást legfeljebb egy évvel az országgyűlési választások előtt vezettek be.

B. A felek érvei

1. Moldova Kormánya

136. A Kormány előzetes észrevételében kifejtette, hogy a 273. sz. törvény csupán annyit írt elő az érintett egyének számára, hogy dokumentumokkal igazolják, kezdeményezték a más államoktól kapott állampolgárságaikról való lemondás eljárását (lásd a fenti 79. bekezdést). Továbbá, ahogy az a fentiekből is kiderült (lásd a fenti 98. bekezdést), miután az Alkotmánybíróság megerősítette egy országgyűlési képviselő mandátumát, nem létezik olyan mechanizmus, amely lehetővé tenné annak utólagos visszavonását: a Kormány nem írt elő ilyen eljárást.

137. A Kormány megismételte a Kamara előtti előadásait, miszerint a beavatkozás törvényes volt, továbbá olyan jogszerű célokat szolgált, mint a lojalitás erősítése, az állam függetlenségének és létének megóvása, valamint az állam védelmének biztosítása. A Kormány hivatkozott továbbá az Alkotmánybíróság a törvény alkotmányosságával, illetve a nemzetközi egyezményeknek való megfelelésségével kapcsolatos megállapításaira (lásd a fenti 55. bekezdést). Vitatta továbbá a Kamara megállapítását az intézkedés aránytalanságát illetően, azzal érvelve, hogy a Kamara nem vette kellő súllyal figyelembe a Kormány előadásait Moldova speciális történelmi helyzetével kapcsolatban, mely álláspontja szerint igazolta a kettős állampolgárok parlamenti szerepvállalásának korlátozásait. A Kormány rámutatott, hogy az ECN 1999-ben bekövetkezett ratifikációjának idején a kettős állampolgársággal rendelkező moldávok száma elhanyagolható volt, mivel ezt tiltották az akkor hatályos törvények (lásd a fenti 22. bekezdést). Ennek megfelelően nem tartották szükségesnek a 17. Cikkkel kapcsolatos fenntartás bejelentését. A Kormány kifejtette továbbá, hogy 1999-ben Moldova államformája nem parlamentáris köztársaság volt, mint napjainkban, hanem félprezidenciális köztársaság. A törvényhozási rendszer ebből kifolyólag fontosabb szerepet játszik az állam működésében napjainkban, mint akkoriban. Noha az Európa Tanács azon államai közül, melyek tiltják a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választását, Azerbajdzsán, Litvánia és Málta nem ratifikálták az ECN-t, Bulgária pedig bejelentette a 17. Cikkkel kapcsolatos fenntartását, Moldova egyszerűen felmondhatja az ECN-t, majd – amennyiben így látja jónak – újra ratifikálhatja a 17. Cikkkel kapcsolatos fenntartása mellett. Ezzel épp olyan helyzetbe kerülne, mint Bulgária.

138. A Kormány továbbá kritizálta a Kamarát amiatt, hogy messzemenő következtetéseket vont le a tényből, miszerint Moldova elmulasztotta a jogszabálytervezet benyújtását az illetékes nemzetközi szervezetnek vizsgálat

céljából, továbbá nem tartotta be az ECRI és a Velencei Bizottság ajánlásait (lásd a fenti 40., 45. és 51. bekezdést). A Kormány a *Boicenco kontra Moldova* (41088/05 sz., 2006. július 11.) ügyre hivatkozva rámutatott, hogy a Bíróság olyan esetben is jogsértést állapított meg, melyben a kérdéses jogszabályt megküldték az Európa Tanács szakértőinek véleményezésre, majd módosították az ajánlásaiknak megfelelően. A *Yumak és Sadak kontra Törökország* ([GC], 10226/03 sz., 2008. július 8.) ügyben ezzel szemben a Bíróság annak ellenére nem állapított meg jogsértést, hogy Törökország nem alkalmazta az Európa Tanács szakértőinek ajánlásait. A Kormány vitatta továbbá a Velencei Bizottság jelentésének relevanciáját, mivel az nem a jogszabály elfogadásának napján került kiadásra.

139. A hűség biztosításának a Kamara által javasolt egyéb módszereivel kapcsolatban a Kormány úgy érvelt, hogy az eskütétel nem lenne elegendő, mivel minden moldáv kettős állampolgár a másik állampolgárságát adó országnak is hűségesküt tesz. Az eskütétel így pusztán formássá válik, és így módon alkalmatlan a hűség biztosítására.

140. Végül pedig a Kormány megjegyezte, hogy a 2009 áprilisában megválasztott 101 országgyűlési képviselőből 21 kettős állampolgár volt. Kijelentette, hogy ez jelentős aggályokra adott okot a moldáv függetlenség, biztonság és államiség tekintetében.

141. A Kormány felkérte a Bíróságot, hogy állapítsa meg: a jelen esetben nem történt meg az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkének megsértése.

2. A kérelmező

142. A kérelmező fenntartotta, hogy a 273. sz. törvény korlátozásai megsértették az azzal kapcsolatos jogát, hogy a szabad választásokon jelöltként indulhasson, és egyben korlátozták az emberek a törvényhozó testület megválasztásában megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadságát. Azzal érvelt, hogy a román állampolgárságáról való lemondási eljárás megindításának a mandátumátvétel feltételeként szabott követelménye olyan mértékben sértette meg az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke által biztosított jogokat, hogy ezzel a lényegüktől fosztotta meg őket, ellehetetlenítve hatékonyságukat, mivel a választásokon való indulás joga értelmetlenné válik a megválasztás esetén az országgyűlési hely elfoglalására vonatkozó jog nélkül (hivatkozás: *M kontra Egyesült Királyság* [hat.], 10316/83 sz., 1984. március 7.).

143. A kérelmező megismételte panaszát, miszerint a 273. sz. törvény nem felel meg a jogszerűség követelményének, mert sérti az Alkotmány és az ECN rendelkezéseit, amelyet Moldova 1999-ben ratifikált, így az a belső jogrend részét képezi (lásd a fenti 71–73. bekezdést).

144. A kérelmező továbbá azt állította, hogy a 273. sz. törvény nem szolgál igazolható okot, mivel az új jogszabály bevezetése mögött meghúzódó valódi motiváció nem a Moldova iránti hűség biztosítása volt. Larisa Savga asszonyt például az áprilisi választásokat követően újra

kormánytaggá nevezték ki, noha közismert volt, hogy rendelkezik román állampolgársággal is. A kérelmező megerősítetlen sajtóértésülésekre is hivatkozott, melyek szerint Moldova korábbi elnöke, Vlagyimir Voronyin, elnöksége idején is fenntartotta orosz állampolgárságát, továbbá nyugdíjat kapott Oroszországtól. Független elemzők következtetéseire támaszkodva a kérelmező azzal érvelt, hogy a kettős állampolgárság nem teszi a moldáv állampolgárokat kevésbé hazafiassá.

145. Végül pedig a kérelmező kijelentette, hogy a törvény aránytalan, önkényes és antidemokratikus. Azzal érvelt, hogy az Egyezmény rendelkezéseit oly módon kell értelmezni, amely lehetővé teszi a benne foglalt jogok tényleges és eredményes érvényesülését. Ennek érdekében egységes egészként és oly módon értelmezendő, amely erősíti a rendelkezései közötti belső koherenciát. A nemzetközi jog vonatkozó szabályait és alapelveit is tekintetbe kell venni. Az európai államok közti bármilyen konszenzusnak megfontolás tárgyát kell képeznie a Bíróság döntéseinek meghozatala során (lásd: *Demir és Baykara kontra Törökország*, fent hivatkozva, 66–85. bekezdés). Ezen elveket alkalmazva a kérelmező megállapította, hogy a Bíróságnak figyelembe kellene vennie a kormány által az ECN aláírásakor vállalt kötelezettségeket a korlátozások arányosságának az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke alapján történő vizsgálatakor. Ugyanez vonatkozik a más nemzetközi szervezetek ajánlásaira és megállapításaira is. A kérelmező rámutatott továbbá, hogy Moldova az Európa Tanács egyetlen olyan állama, amely engedélyezi a többes állampolgárságot, de tiltja a többes állampolgárok indulását az országgyűlési választásokon. A kérelmező érvelése szerint ez jól érzékelteti, hogy a nemzetközi közösség nem fogadja el a Kormány megközelítését.

146. A kérelmező továbbá kijelentette, hogy aránytalan volt a kormány azon intézkedése, amely a parlamenti képviselői szerepvállalást a kizárólag moldáv állampolgársággal rendelkezőkre korlátozta, különösen korábbi politikája fényében, amely kimondottan bátorította a moldáv polgárokat kettős állampolgárság szerzésére. A Kormány elismerte, hogy jelentős számú moldáv szerzett második állampolgárságot szociális és gazdasági okokból (lásd a fenti 39. bekezdést), és ez a tény a kérelmező álláspontja szerint még aránytalanabbá teszi az új irányelveket. A kérelmező hangsúlyozta, hogy a Kormány nem nevezett meg példákat azokra a fenyegetésekre, amelyeket a kettős állampolgárok jelentenek Moldova biztonságára vagy függetlenségére nézve. A kérelmező szerint a hazaárulásért járó létező szankciók hatékonyan akadályozzák meg a hűtlenséget. A minősített adatokhoz való hozzáférés egyébként is csak biztonsági tanúsítvánnyal lehetséges, amelynek megszerzése a titkosszolgálat által elvégzett átvilágításhoz kötött.

147. Végül pedig a kérelmező felrótta, hogy az új jogszabály elfogadására a 2009. április 5-én tartott választásokat megelőző egy éven belül került sor. Úgy érvelt, hogy az intézkedés arányosságát a moldáv

állampolgársági reform általános kontextusában kell megvizsgálni, beleértve a parlamenti küszöb 4%-ról 6%-ra emelését és a választási blokkok tilalmát (lásd a fenti 37. bekezdést). A 2009. április 5-i választás eredményei világosan tükrözték, hogy az új törvény elsősorban az ellenzéket érinti, mivel a 41 képviselőjéből 21 kettős állampolgár lévén érintett volt (lásd a fenti 59. bekezdést). Larisa Savga példája (lásd a fenti 144. bekezdést) bizonyítékként szolgált az új jogszabály önkényes alkalmazására. A kérelmező előadásában elhangzottak szerint a Bíróságnak releváns tényezőként kellene kezelnie azt, hogy a választásokat szabályozó törvények kizárják-e személyek egy csoportját az ország politikai életében való részvételből; hogy egy adott választási rendszer ellentmondásai önkényesnek vagy igazságtalannak tekinthetők-e; továbbá hogy a rendszer igazságtalan előnyhöz juttat-e egy politikai pártot mással vagy másokkal szemben (hivatkozás, *inter alia*: *Aziz kontra Ciprus*, 69949/01 sz., 28. bekezdés, ECHR 2004V; valamint *Yumak és Sadak kontra Törökország*, fent hivatkozva, 121. bekezdés). A kérelmező kijelentette, hogy a választási reform valódi célja az ellenzék választási kilátásainak rontása volt, ezért a 273. sz. törvény önkényesnek és igazságtalannak tekintendő.

3. Románia Kormánya

148. Románia Kormánya vitatta a 273. sz. jogszabály törvényességét. Úgy érvelt, hogy a törvény joghatása nem felelt meg a kiszámíthatóság követelményének, mivel nem egyenlően alkalmazták, és előírásai különféle értelmezéseknek engedtek teret.

149. Románia Kormánya azzal érvelt továbbá, hogy a különböző tagállamokban alkalmazott jogszabályok megvizsgálásával megállapítható a minimális európai standard, amely nem egyeztethető össze az egyszeres állampolgárság megkövetelésével a parlamenti megválaszthatóság feltételeként. Az Európa Tanács azon további országaival szemben, amelyek megtiltották a kettős állampolgárok országgyűlési képviselői szerepvállalását, Moldova az ECN által rárótt összes kötelezettséget elfogadta. Annak ténye, hogy Moldova megváltoztatta a kettős állampolgárság megszerzésének lehetőségével kapcsolatos álláspontját, nem menti fel az ECN által megkövetelt kötelezettségeinek teljesítése alól. Románia Kormánya hangsúlyozta: a moldáv Alkotmány 4. Cikke előírta, hogy amennyiben összeférhetetlenség merül fel a Moldova által aláírt nemzetközi emberi jogi egyezmények és az állam saját jogszabályai között, a nemzetközi intézkedések az irányadók (lásd a fenti 71. bekezdést). A Moldovai Köztársaság állampolgárságot szabályozó törvényének 25. Cikke továbbá rögzíti, hogy azon moldáv állampolgárokat, akik más ország állampolgárságával is rendelkeznek, azonos jogok és kötelezettségek illetik meg, mint Moldova más állampolgárait (lásd a fenti 75. bekezdést).

150. Románia Kormánya rámutatott továbbá, hogy a Felelős Kormány 17 évvel Moldova függetlenségének kivívása után, bármiféle bizonyíték

bemutatása nélkül hivatkozik az ország függetlenségére leselkedő fenyegetésekre. Hangsúlyozta, hogy nem sikerült oksági összefüggést találni a kettős állampolgárság és az állam függetlenségét fenyegető vélt veszély között, és a Felelős Kormány nem hozott fel példát olyan esetre, amikor egy kettős állampolgár az állam függetlenségét vagy a nemzetbiztonságot aláásó tetteket követett volna el.

151. Románia Kormánya kijelentette továbbá, hogy a törvény nem szolgál jogszerű célt. Nem vitatta, hogy az állami függetlenség és a nemzetbiztonság jogszerű cél lehet a vizsgált állam történelmi és politikai hátterének fényében, megkérdőjelezte azonban a Felelős Kormány előadásában elhangzott állítást, miszerint Moldova történelmi és politikai helyzete a jelen esetben igazolná azt. Kiemelte továbbá, hogy az 1991 és 2000 között elfogadott számos jogszabály egyike sem kötötte a közhivatalok betöltésére irányuló választásokon való indulást az egyszeres állampolgársághoz. Az egyik példa az 1991. szeptember 18-án elfogadott, az elnökválasztást szabályozó 720. sz. törvény volt. Románia Kormánya a *Ždanoka kontra Lettország* ([GC], 58278/00 sz., 135. bekezdés, ECHR 2006IV) és *Adamsons kontra Lettország* (3669/03 sz., 123. bekezdés, 2008. június 24.) ügyekre hivatkozva úgy érvelt, hogy még ha az egyes állampolgárság követelménye igazolható is lett volna Moldova függetlenségének első éveiben, az idő múlásával és a demokrácia megszilárdulásával ez elvesztette létjogosultságát. Épp ezért nehéz megérteni Moldova álláspontját, hiszen három cikluson keresztül engedélyezte a többes állampolgárok országgyűlési képviselővé választását, majd 17 évvel később a moldávon kívüli állampolgárság birtoklását súlyos veszélynek tekinti az ország biztonságára nézve, és a kettős állampolgárságot gyakorlatilag a hazaárulással azonosítja. Románia Kormánya úgy érvelt, hogy az állam iránti hűséget a nemzet érdekeit sértő viselkedés szankcionálásával kell biztosítani, nem pedig azzal, hogy a kettős állampolgárokat korlátozzák bizonyos állami hivatalok betöltésében.

152. Az arányosságot illetően Románia Kormánya ismét hangsúlyozta a minimális európai standard létezését, amely nem köti az országgyűlési választásokon való indulást egyszeres állampolgársághoz. Továbbá az ECRI és a Velencei Bizottság által kiadott jelentések (lásd a fenti 45. és 51. bekezdést), melyekre, ahogy az a *Shtukaturon kontra Oroszország* (44009/05 sz., 95. bekezdés, 2008. március 27.) ügyből is kiderült, a Bíróság releváns tényezőként tekint, szintén alátámasztják a közös európai választási standard létezésének feltételezését. Ezek a jelentések mind a bennük kifejtett – független jogi szakértőktől származó – vélemények értéke, mind pedig a Bíróság és az Európa Tanács más szervei által nekik tulajdonított fontosság miatt jelentősek.

153. Románia Kormánya megállapította, hogy Moldova ezen a területen túllépte mérlegelési jogkörét. E tekintetben nem volt elegendő, hogy a kérelmező jelöltként indulhatott a választásokon. A jog érvényesüléséhez

arra is szükség lett volna, hogy elfoglalhassa helyét a parlamentben (lásd: *M kontra Egyesült Királyság*, fent hivatkozva). A 273. sz. törvény elfogadása alapjaiban sértette meg az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke által biztosított jogokat, elméletivé és látszólagossá redukálva őket. A fentiekre alapozva Románia Kormánya felkérte a Bíróságot, hogy a Kamara következtetését megerősítve állapítsa meg, hogy megtörtént az idézett cikk sérelme.

C. A Bíróság értékelése

1. Általános elvek

154. A Bíróság folyamatosan hangsúlyozza az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkének fontosságát egy hatékony demokráciában, illetve ezen keresztül az Egyezmények rendszerében. A *Yumak és Sadak kontra Törökország* ügy (fent hivatkozva) 105. bekezdésében a Bíróság emlékeztetett, hogy az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkében garantált jogok alapvető fontosságúak egy jogállamiságon alapuló, valódi demokrácia alapjainak megteremtésénél és fenntartásánál. A *Mathieu-Mohin és Clerfayt kontra Belgium* (1987. március 2., 47. bekezdés, A sorozat 113. sz.) és *Lingens kontra Ausztria* (1986. július 8., 41–42. bekezdés, A sorozat 103. sz.) ügyekben a Bíróság kijelentette, hogy a választás, véleménynyilvánítás és különösen a politikai vita szabadsága jelenti minden demokrácia alapját.

155. A Bíróság joggyakorlata különbséget tesz az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkének aktív, a választásra való joghoz kapcsolódó, valamint passzív, a megválaszthatóság jogára vonatkozó aspektusa között (lásd: *Ždanoka kontra Lettország*, fent hivatkozva, 105–106. bekezdés). A jelen ügy elsősorban az utóbbi aspektust érinti. Ahogy azonban azt fentebb is megjegyeztük (lásd a fenti 108. bekezdést), a többes állampolgárok országgyűlési képviselői szerepvállalásának tilalma másodlagos hatást gyakorolhatott annak módjára is, ahogy a választók a szavazati jogukkal éltek Moldovában.

156. Az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkének passzív aspektusát illetően a Bíróság hangsúlyozta az egyes államok a megválaszthatóság kritériumainak meghatározásakor élvezett jelentős mozgásterét. A *Ždanoka kontra Lettország* ügy (fent hivatkozva) 106. bekezdésében a Bíróság kifejtette:

„Noha [a kritériumok] rendelkeznek közös eredettel – ezt a választott képviselők függetlenségének és a választók döntési szabadságának biztosításával kapcsolatos szükségletek jelentik –, az adott államra jellemző egyedi történelmi és politikai tényezőktől függően eltérhetnek. Az Európa Tanács államainak alkotmányaiban és választójogi szabályozásaiban rögzített helyzetek sokszínűsége jól érzékelteti a lehetséges megközelítések sokféleségét e területen. Ebből kifolyólag a választójogi szabályozások a 3. Cikk alkalmazásának céljából történő vizsgálata során az érintett ország politikai fejlődésének jellemzőit is figyelembe kell venni.”

157. Hasonlóképpen, a *Podkolzina kontra Lettország* (46726/99 sz., 33. bekezdés, ECHR 2002II) ügyben a Bíróság kijelentette, hogy a választójogi

szabályozások a 3. Cikk alkalmazásának céljából történő vizsgálata során az érintett ország politikai fejlődésének jellemzőit is figyelembe kell venni, hogy az egyes rendszerekben esetleg elfogadhatatlan rendelkezések egy másik rendszer kontextusában igazolhatók legyenek. Azt is hangsúlyozta azonban, hogy az állam mérlegelési jogkörét ez esetben csökkenti az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkében foglalt alapelv – miszerint a Szerződő Államok vállalják, hogy „a törvényhozó testület megválasztását illetően biztosítják a nép véleményének kifejezését” – betartásának kötelezettsége (lásd még: *Mathieu-Mohin és Clerfayt kontra Belgium*, fent hivatkozva, 47. bekezdés; valamint *Melnicsenkó kontra Ukrajna*, 17707/02 sz., 55. bekezdés, ECHR 2004X).

158. Az államok számára engedélyezett mozgástér meghatározását illetően a Bíróság az *Aziz kontra Ciprus* ügy (fent hivatkozva) 28. bekezdésében megállapította:

„Noha (...) az államok jelentős mozgásteret élveznek az országgyűlési választásokat és a parlament összetételét szabályozó keretrendszer kialakítása és az adott ország alkotmányos rendjébe való beillesztése során, továbbá (...) a vonatkozó követelmények az adott államra jellemző egyedi történelmi és politikai tényezőktől függően eltérhetnek, ezek a szabályok semmi esetre sem zárhatnak ki egyes személyeket, illetve személyek egy csoportját az ország politikai életében, különösen a törvényhozó testület megválasztásában való részvételből, ez ugyanis olyan alapjog, amelyet mind az Egyezmény, mind a Szerződő Államok Alkotmányai garantálnak.”

159. Ezen elvek alapján a Bíróság a *Ždanoka kontra Lettország* ügy (fent hivatkozva, 119–135. bekezdés) tárgyalása során úgy ítélte meg, hogy történelmi okokból eredő megfontolásokkal igazolhatóak lehetnek a demokratikus folyamatok védelmét szolgáló olyan jogkorlátozások, mint például – a tárgyalta esetben – azon egyének kizárása a választásokból, akik aktívan részt vettek az újonnan létrejött demokratikus államrend megdöntésére tett kísérletekben. A Bíróság azonban azt is leszögezte, hogy a hasonló korlátozások valószínűsíthetően nem férnének össze a jogrenddel sok évvel később, amikor az alkalmazásuk többé nem igazolható, továbbá a segítségükkel kivédeni kívánt fenyegetések többé nem relevánsak. Ezt követően, az *Adamsons kontra Lettország* ügy kapcsán (fent hivatkozva, 123–128. bekezdés) a Bíróság kijelentette, hogy az idő múlásával a választójogokat érintő általános korlátozások egyre nehezebben igazolhatók. Az ilyen jellegű intézkedéseket ehelyett „individualizálni” kell, hogy megnevezett egyének által jelentett valódi fenyegetéseket kezeljenek.

160. A *Hirst kontra Egyesült Királyság* (2. sz.) ügy ([GC], 74025/01 sz., 62. bekezdés, ECHR 2005IX) tárgyalása során a Bíróság általánosságban kijelentette, hogy az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkében garantált jogokhoz rendelt feltételeknek tükrözniük kell – de legalábbis nem gátolhatják – az egyének véleményét az általános választójog eszközével érvényesítő választási rendszer integritásának és hatékonyságának fenntartására való törekvést.

161. Végül pedig, függetlenül az államoknak engedélyezett széles mérlegelési jogkörtől, a Bíróság számos alkalommal hangsúlyozta, hogy

végző megoldásként a Bíróság hatáskörébe esik annak eldöntése, hogy az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkében megfogalmazott követelmények teljesültek-e. Ennek vizsgálata során a Bíróságnak meg kell bizonyosodnia róla, hogy a feltételek nem korlátozzák oly mértékben a kérdéses jogokat, hogy azzal megfosztják őket a lényegüktől és a joghatóságuktól; hogy jogszerű cél érdekében hozzák meg a vizsgált intézkedéseket; továbbá hogy az alkalmazott eszközök nem aránytalanok (lásd például: *Hirst kontra Egyesült Királyság*, fent hivatkozva, 62. bekezdés; valamint *Yumak és Sadak kontra Törökország*, fent hivatkozva, 109. bekezdés).

2. Az általános elvek alkalmazása a tárgyalt esetre

162. A Bíróság felidézi, hogy korábban megállapításra került: a kérelmező jogosan nevezi magát a 273. sz. törvény áldozatának (lásd a fenti 111. bekezdést). Megállapítja továbbá, hogy a kérelmezőt mind a 2009. áprilisi, mint a 2009. júliusi választáson országgyűlési képviselőnek választották (lásd a fenti 59. és 66. bekezdést). Annak feltételeként, hogy mandátumát megerősítse az Alkotmánybíróság, kezdeményeznie kellett a román állampolgárságáról való lemondás eljárását (lásd a fenti 60–61. és 66. bekezdést). Ennek alapján a Bíróság megállapítja, hogy megvalósult a kérelmező az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke által biztosított jogainak korlátozása. Az ehhez hasonló esetek súlyos jogsértésnek is minősülhetnek, amennyiben nem felelnek meg a törvényesség, a jogszerű cél és az arányosság követelményeinek.

a. Törvényesség

163. A Bíróság megállapítja, hogy a többes állampolgárok országgyűlési képviselői szerepvállalásának a 273. sz. törvényben rögzített tilalmát kellőképpen érthetően fogalmazták meg. Az elfogadását követően a törvényt kihirdették a Hivatalos Közlönyben. A Bíróság ennek alapján megállapítja, hogy a vitatott jogszabály megfelelt a kiszámíthatóság követelményének. Valószínűsíthető azonban, hogy összeférhetlenség áll fenn a jogszabály és az ECN 17. Cikke között, amely a moldáv Alkotmány rendelkezései alapján a hazai jogrend részét képezi, és elsőbbséget élvez a hazai joggal szemben (lásd a fenti 71–73. bekezdést), de a Bíróság nem találja szükségesnek a nyilvánvaló normakonfliktus feloldását. Nagyobb hangsúlyt fektet azonban az ECN hatásainak vizsgálatára az intézkedés arányosságának lenti mérlegelése során.

b. Jogszerű cél

164. Az Egyezmény 8., 9., 10. és 11. Cikkeivel ellentétben az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke nem fogalmaz meg célokat, amelyek jogszerűnek tekinthetők az adott cikk értelmezésében. A Kormány számos célt sorolt fel a 273. sz. törvény által bevezetett tiltás igazolására, köztük a lojalitás

biztosítását, az állam függetlenségének és létének védelmét, valamint az állambiztonság fenntartását. A Bíróság megállapítja, hogy az Alkotmánybíróság elfogadta az érvelést, miszerint a tiltás az országgyűlési képviselők az állam iránti hűségének biztosítását szolgálta, és úgy határozott, hogy az országgyűlési képviselők kettős állampolgárságának engedélyezése ellentétes a képviselői mandátum függetlenségével, az állami szuverenitással, a nemzetbiztonsággal és a szigorúan bizalmas információk meg nem osztásával kapcsolatos alkotmányos alapelvekkel (lásd a fenti 56. bekezdést). A jogszabálytervezet céljait tisztázó igazságügyminiszter-helyettes kifejtette, hogy érdekkonfliktus léphet fel olyan esetekben, amelyekben Moldova polgárait második állampolgárságuk okán más állammal szemben is politikai és jogi kötelezettségek terhelik (lásd a fenti 39. bekezdést).

165. A hűség biztosításának a Bíróság előtti előadásaikban a felek mindegyike által érintett célját (lásd a fenti 137., 144. és 151. bekezdést) illetően a Bíróság azt a megfigyelést teszi, hogy a tiltás igazolása érdekében gyakran megemlített „hűség” értelmét és tartalmát a felek nem tisztázták kellő pontossággal. Abban azonban egyetértenek, hogy a hűség ebben a kontextusban az állam létezéséhez és függetlenségéhez, illetve bizonyos nemzetbiztonsági kérdésekhez kapcsolható. A honosításon vagy az állampolgárság visszaszerzésén keresztül moldáv állampolgársághoz jutók által leteendő hűségeskü szintén kitér az Alkotmány és a jogállamiság tiszteletére, valamint az olyan tettek tiltására, melyek veszélyeztetnék az állam érdekeit vagy területi egységét (lásd a fenti 76. bekezdést).

166. A Bíróság javasolja az államhoz és a kormányhoz való hűség közti különbségtételt. Míg az államhoz való hűség biztosításának szükséglete jogszerű célnak tekinthető, amely igazolja a választójog korlátozásait, az utóbbiról ugyanez már nem mondható el. Egy demokratikus, a jogállamiságot, illetve az alapvető jogokat és szabadságokat elkötelezetten védelmező államban egyértelmű, hogy a parlamenti képviselők – különösen az ellenzéki pártok által delegáltak – elsődleges feladata a választópolgárok érdekképviselése a regnáló kormány elszámoltathatóságának biztosításával és politikája értékelésével. Továbbá a különböző, sőt olykor ellentétes célokért való küzdelem nem csupán elfogadható, de egyenesen szükségeszerű annak érdekében, hogy megteremthető legyen a politikai pluralizmus, és a szavazók számára biztosítani lehessen a politikai véleményüket tükröző választási lehetőségeket. Ahogy azt a Bíróság korábban már megállapította, a vélemények és a kinyilvánításuk szabadságának védelme az Egyezmény, különösen a 10. és 11. Cikk egyik elsődleges célja. Ez az alapelv még fontosabb a parlamenti képviselők kapcsán, tekintettel a pluralizmus biztosítása és a megfelelően működő demokrácia fenntartása terén rájuk háruló létfontosságú szerepre (az önkifejezés szabadságának fontosságával kapcsolatban a politikai pártok esetében általánosságban lásd: *Refah Partisi (Jólét Párt) és mások kontra*

Törökország [GC], 41340/98, 41342/98, 41343/98 és 41344/98 sz., 88. bekezdés, ECHR 2003II).

167. Azzal kapcsolatban, hogy milyen jellegű hűséget követelhet meg az állam az országgyűlési képviselőktől, a Bíróság azt a megállapítást tette, hogy a hűség ezen értelmezése elméletben az ország alkotmányának, törvényeinek, intézményeinek, függetlenségének és területi egységének tiszteletére terjed ki. A tisztelet fogalmát azonban jelen esetben korlátozni kell annak megkövetelésére, hogy a felsorolt aspektusok megváltoztatására irányuló mindennemű törekvés során az érintett állam törvényeinek megfelelően kell eljárni. Minden ettől eltérő nézet aláásná az országgyűlésbe delegáltak alkalmasságát a választópolgárok nézeteinek képviseletére, különösen a kisebbségi csoportok esetében. A Bíróság korábban már hangsúlyozta, hogy elfogadhatatlan egy politikai csoport szerepvállalásának hátráltatása pusztán azért, mert az valamely társadalmi csoport helyzetének nyilvános megvitatására és a nemzet politikai életében való részvételre törekszik, hogy olyan megoldásokat találjon a demokratikus szabályok betartása mellett, amelyek minden érintett számára kielégítőek. Ennek megfelelően a jelen esetben az a tény, hogy a kettős állampolgársággal rendelkező moldáv országgyűlési képviselők olyan politikai program megvalósításán dolgozhatnak, amely egyesek szerint összeegyeztethetetlen a moldáv állam jelenlegi alapelveivel és struktúráival, még nem jelenti azt, hogy mindez a demokrácia szabályainak is ellentmond. A demokrácia egyik alapelve a szerteágazó politikai programok felvetésének és megvitatásának lehetővé tétele, még akkor is, ha azok megkérdőjelezzik az aktuális államrendet, amennyiben nem károsítják magát a demokratikus rendszert (lásd: *Szocialista Párt és mások kontra Törökország*, 1998. május 25., 45. és 47. bekezdés, *Jelentések* 1998III; valamint *Manole és mások kontra Moldova*, 13936/02 sz., 95. bekezdés, ECHR 2009...).

168. A fentieket szem előtt tartva a Bíróság megvizsgálta, hogy az intézkedés jelen esetben valóban az állam iránti hűséget volt-e hivatott biztosítani, ahogy azt a Kormány állította. A változásokat e szempontból vizsgálva a Bíróság megállapítja, hogy a 273. sz. törvény a harmadik összetevője volt egy választási reformcsomagnak, amelynek a további rendelkezései megemelték a parlamenti küszöböt és betiltották a választási blokkokat (lásd a fenti 37. bekezdést). Minden intézkedés hátrányos helyzetbe hozta az ellenzéket, amely már korábban is nehezen gyűjtötte össze az országgyűlésbe jutáshoz szükséges szavazatokat, és kizárólag választási blokkok létrehozásával érte el a küszöböt (lásd a fenti 31. és 33. bekezdést). A 2009 áprilisában tartott választás eredményei, melynek során a 101 megválasztott képviselőből 21-et érintett hátrányosan a 273. sz. törvény, és mindannyian ellenzéki politikusok voltak (lásd a fenti 59. bekezdést), világosan rámutattak az új törvény aránytalan joghatására. A kérelmező állítása, miszerint a jogszabály nem vonatkozik Transznisztria

lakosaira, akik közül sokan rendelkeznek orosz állampolgársággal, további aggályokat vet fel a valódi törvényhozói szándékot illetően (a kivétellel kapcsolatos tisztázatlan kérdéseket az alábbi 187. bekezdés érinti). Végül pedig a Bíróság úgy véli, hogy kellő jelentőséget kell tulajdonítani a ténynek, miszerint a módosításokat kevesebb mint egy évvel az országgyűlési választások előtt léptették életbe (lásd a fenti 44. bekezdést). A 2009. áprilisi választásokat követően újabb módosítást eszközöltek a választási jogszabályokon, melyet az ellenzéki pártok ismét kritizáltak arra hivatkozva, hogy az a kormánypárt és politikai szövetségeseinek esélyét hivatott javítani (lásd a lenti 63. bekezdést). E tekintetben a Bíróság a Velencei Bizottság Code of Practice nevű választási útmutatójára hivatkozik, amely figyelmeztet, hogy a választási jogszabályok gyakori, illetve közvetlenül a választások előtt bevezetett változásaira a közvélemény – megalapozottan vagy alaptalanul – úgy tekint majd, mint a jogszabályok manipulációjára tett kísérletre a hatalmon lévő párt javára (lásd a fenti 86. bekezdést). Szintén érdemes megjegyezni, hogy a Kötelezettségek Tiszteletben Tartását Vizsgáló Bizottság és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése aggályait fejezte ki a választási jogszabályok módosításaival kapcsolatban, melyekre az egyes politikai erők kormányzásban való érdemi részvételi lehetőségeinek korlátozását és ezáltal a pluralizmus gyengítését eredményező változásokként tekintettek (lásd a fenti 47. és 49–50. bekezdést).

169. Amennyiben a hatóságok jelentős mértékben korlátozzák a választásra vagy a megválaszthatóságra való jogokat, különösen abban az esetben, ha az ilyen jellegű változások bevezetésére röviddel a választások előtt kerül sor, a Kormánynak érdemi bizonyítékokat kell szolgáltatnia a Bíróság előtt a vitatott intézkedés céljainak igazolására tett állításai alátámasztásához. Továbbá az olyan esetekben, mint a jelenlegi, ahol az intézkedés jelentős mértékben negatívan befolyásolja az ellenzék lehetőségeit a politikai folyamatokban való hatékony részvételre, még nagyobb jelentőséggel bír annak követelménye, hogy a Kormány bizonyítékokkal igazolja a módosítások bevezetésével elérni kívánt célok jogszerűségét. A jelen esetben a Kormány egyetlen példát sem tudott felhozni a kettős állampolgársággal rendelkező országgyűlési képviselők Moldova elleni hűtlenségére. Az Alkotmánybíróság ítéletében megemlített, Moldova államrendjének megdöntését célzó mozgalmakra vonatkozó szűkszavú hivatkozásokon kívül a Kormány szinte egyáltalán nem adott magyarázatot a választási rend módosítására. Ráadásul megalapozott bizonyíték látszik igazolni, hogy a törvényt nem egyenlően alkalmazzák (lásd a fenti 144. bekezdést).

170. Jelen körülmények között a Bíróság nincs minden kétséget kizárólag meggyőződve arról, hogy az intézkedés valóban az országgyűlési képviselők állam iránti hűségének biztosítását szolgálta. A tiltás arányosságának kérdését illető következtetései (lásd lent) fényében

azonban nem szükséges, hogy ebben a kérdésben határozatra jusson. Ennek megfelelően a Bíróság nyitva hagyja annak kérdését, hogy a többes állampolgárok országgyűlési képviselői szerepvállalásának tiltása jogszerű célt szolgált-e.

c. Arányosság

171. A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az Európa Tanács tagállamai közül csak néhány tiltja a kettős állampolgárok országgyűlési képviselővé választását (lásd a fenti 87. bekezdést). A három Moldován kívüli állam közül, amelyekben világos tiltás vonatkozik erre, kettő egyáltalán nem engedélyezi polgárai számára a kettős állampolgárságot. Azonban ezen államok egyike sem írta alá az ECN 17. Cikkét (lásd a fenti 89. bekezdést). A volt Jugoszlávia többnyire etnikailag vegyes lakossággal rendelkező államai egytől egyig engedélyezik a kettős állampolgárságot általánosságban vagy bizonyos körülmények között, és ezek egyike sem tiltja a többes állampolgárok indulását az országgyűlési választásokon (lásd a fenti 92. bekezdést).

172. A Bíróság rámutat, hogy az Európa Tanács tagállamaira jellemző általános gyakorlat vizsgálatával megállapítható az államok konszenzusa, miszerint ahol a többes állampolgárság engedélyezett, ott az egynél több állampolgárság birtoklásának ténye nem lehet az országgyűlési képviselői szerepvállalásból kizáró tényező; még az olyan államokban sem, ahol a lakosság etnikai összetétele sokszínű, és a többes állampolgársággal rendelkező képviselők aránya magas lehet. Azonban e konszenzustól függetlenül igazolható lehet a fent megfogalmazottól eltérő álláspont, amennyiben az érintett államban olyan különleges történelmi vagy politikai szempontokat is tekintetbe kell venni, amelyek szükségsszerűvé teszik a korlátozásokat megvalósító gyakorlatot.

173. A Bíróság hangsúlyozza Moldova különleges helyzetét: lakosainak potenciálisan jelentős aránya kettős állampolgár, és csak viszonylag rövid ideje vívta ki függetlenségét. A Bíróság kijelenti, hogy Moldova történelmi előzményeinek fényében (lásd a fenti 11–18. bekezdést) valószínűsíthető, hogy különleges érdek fűződött ahhoz, hogy a függetlenség 1991-es kinyilvánítását követően speciális intézkedésekkel gátolják a moldáv állam függetlenségére és biztonságára leselkedő fenyegetéseket, biztosítva a stabilitást, továbbá lehetővé téve a demokrácia törekény intézményeinek létrehozását és megerősítését. A Bíróság rámutat, hogy a régió többi állama közül a kettős állampolgárságot engedélyező Románia csak 2003-ban oldotta fel a kettős állampolgárok parlamenti képviselői szerepvállalásának tilalmát. Bulgária jelenleg ugyanazt a megközelítést alkalmazza, mint Moldova (lásd a fenti 87. bekezdést). Ukrajna továbbra is tiltja a kettős állampolgárságot (lásd a fenti 90. bekezdést). A 273. sz. törvény által bevezetett korlátozás értékelésénél ezt a különleges történelmi-politikai kontextust, valamint az állam ebből következő széles mérlegelési jogkörét is

kellő súllyal kell tekintetbe venni (lásd: *Ždanoka kontra Lettország*, fent hivatkozva, 121. bekezdés). Ebből kifolyólag a Bíróság nem zárja ki, hogy közvetlenül Moldova függetlenségének 1991-es kikiáltása után igazolható lett volna a többes állampolgárok országgyűlési képviselői szerepvállalásának tilalma.

174. A Bíróság azonban leszögezi, hogy a tilalmat nem 1991-ben, hanem 2008-ban vezették be, körülbelül 17 évvel Moldova függetlenné válása és 5 évvel a kettős állampolgárság engedélyezése után. Ilyen körülmények között a Bíróság sokkal kevésbé tartja meggyőzőnek az érvelést, miszerint Moldova törvényeinek és intézményeinek védelme, illetve nemzetbiztonsági szempontjai megkövetelték az intézkedést. A közelmúltban bevezetett általános választójogi korlátozások csak rendkívül meggyőző érvekkel lennének igazolhatók. A Kormány ennek ellenére nem adott magyarázatot arra, hogy miért merültek fel épp most a kettős állampolgárok hűségével kapcsolatos aggályok, illetve miért nem voltak ezek jelen a kettős állampolgárságot engedélyező törvénymódosításkor. A Kormány úgy érvelt, hogy a számadatok – a jelenlegi parlamenti képviselők mintegy egyötöde rendelkezik jelenleg kettős állampolgársággal, illetve folyamatban lévő második állampolgársági kérelemmel – indokolják a közelmúlt intézkedéseit (lásd a fenti 140. bekezdést). A Bíróság elismeri, hogy az arány jelentős, de hangsúlyozza, hogy a polgárság jelentős része is rendelkezik kettős állampolgársággal (lásd a fenti 26–28. bekezdést), és ezeknek a polgároknak joguk van hozzá, hogy olyan politikusok képviseljék őket a parlamentben, akik osztoznak aggályaikon és politikai nézeteiken.

175. A Bíróság visszautal továbbá az *Adamsons kontra Lettország* ügyben (fent hivatkozva, 123. bekezdés) hozott ítéletére, amelyben leszögezte, hogy az idő múlásával a választójogokat érintő általános korlátozások egyre nehezebben igazolhatók. A Bíróság ekkor hangsúlyozta, hogy az ilyen jellegű intézkedéseket „individualizálni” kell, vagyis az egyén tényleges tetteit kell mérlegelni az emberek egy csoportja által jelentett vélt fenyegetések helyett. A jelen esetben a Bíróság úgy véli, hogy léteznek más módszerek Moldova törvényeinek, intézményeinek és nemzetbiztonságának védelmére. Az illegális, illetve a nemzet érdekeit fenyegető viselkedés szankcionálása valószínűleg megelőző hatással lenne, lehetővé téve az egyes megnevezett személyek jelentette fenyegetés kezelését. A Kormány továbbá nem jelezte, hogy a bizalmas és érzékeny adatok védelmét illetően elégtelennek tartja a minősített dokumentumokhoz való hozzáférés biztonsági tanúsítványhoz kötését. Le kell szögeznünk, hogy mindkét fent megnevezett módszer az államérdekre leselkedő valós, illetve valószínűsíthető fenyegetés azonosítására szolgál bizonyos körülmények között, specifikus információra hagyatkozva, és nem olyan általánosításokra alapoz, mint hogy az összes kettős állampolgár nemzetbiztonsági kockázatot jelent, továbbá az állam függetlenségét fenyegeti. A Bíróság hangsúlyozza, hogy ez az előnyben részesített megközelítés mindazon esetekben, amikor

bizonyítható a demokrácia vagy a függetlenség azonnali fenyegetettségének ténye (lásd: *Adamsons kontra Lettország*, fent hivatkozva, 125. bekezdés).

176. A történelmi-politikai megfontolásokat továbbá tágabb kontextusban is meg kell vizsgálnunk: azon kötelezettségvállalások fényében, amelyeket Moldova önként tett az ECN és az illetékes nemzetközi szervek ajánlásai és következtetései alapján. Szintén érdemes e kontextusban megvizsgálnunk a Felelős Kormány által *ratione materiae* emelt kifogást (lásd a fenti 131–132. bekezdést). A Bíróság hangsúlyozza következetes gyakorlatát a vonatkozó nemzetközi jogi eszközök és – különösen az Európa Tanács többi szervétől származó – jelentések figyelembe vételét illetően az Egyezmény garanciáinak értelmezésekor, valamint annak megállapításakor, hogy létezik-e a területen közös európai standard. A Bíróság hatáskörébe tartozik annak eldöntése, hogy mely nemzetközi jogi eszközt és jelentést tekinti relevánsnak, és azokat milyen súllyal veszi figyelembe. Amennyiben létezik közös standard, amelynek a Felelős Állam nem felelt meg, ezt a Bíróság lényeges szempontnak tekintheti, amikor az Egyezmény rendelkezéseit alkalmazza az egyes esetekre (lásd, *inter alia*: *Demir és Baykara*, fent hivatkozva, 85–86. bekezdés; valamint *Stukaturon kontra Oroszország*, fent hivatkozva, 95. bekezdés). A jelen esetben a Bíróság az ECN rendelkezéseit, az ECRI és a Velencei Bizottság következtetéseit és jelentéseit (lásd a fenti 45. és 51. bekezdést), valamint az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által hozott határozatokat (lásd a fenti 48–50. bekezdést) tekinti relevánsnak annak eldöntésekor, hogy a 273. sz. törvény arányos-e. Az ECN rendelkezéseit illetően a Bíróságnak nem annak megvizsgálása a célja, hogy a kérelmező jogosult-e kettős állampolgárságra; ehelyett azt vizsgálja, hogy a Felelős Államnak joga van-e korlátozni sikeres megválasztása esetén a kérelmező jogát a mandátuma átvételére pusztán a kettős állampolgársága alapján, továbbá hogy bármilyen ilyen korlátozás összefér-e az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkében foglaltakkal.

177. A tanulmányozott jelentésekkel és véleményekkel kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy a Velencei Bizottság, az ECRI, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése és a Kötelezettségek Tiszteletben Tartását Vizsgáló Bizottság egyhangúlag bírálta a tiltást (lásd a fenti 45–51. bekezdést). Aggályait fejezték ki a 273. sz. törvény diszkriminatív hatása miatt, továbbá amiatt, hogy gátolhatja számos politikai erő lehetőségét a politikai folyamatokban való érdemi részvételre. A Bíróság a vizsgálata során figyelembe veszi továbbá az ECN 17. Cikkét, valamint Moldova ehhez kapcsolódó kötelezettségvállalását annak biztosítására, hogy azon moldáv állampolgárokat, akik más ország állampolgárságával is rendelkeznek, azonos jogok és kötelezettségek illessék meg, mint az ország más állampolgárait (lásd a fenti 85. bekezdést).

178. Végül a Bíróság emlékeztet, hogy a választójogok korlátozásai semmi esetre sem zárhatnak ki adott egyéneket vagy személyeket egy

csoportját az ország politikai életében való részvételből (lásd a fenti 158. bekezdést). Ezzel kapcsolatban a Bíróság hangsúlyozza a törvény aránytalan joghatását a bevezetése idején ellenzékiként működő pártokra nézve (lásd a fenti 168. bekezdést). A pluralizmusnak és a demokráciának valódi párbeszédre és a kompromisszum szellemén kell alapulnia, amely óhatatlanul bizonyos engedményeket jelent egyes személyek vagy csoportok részéről, ám ezt igazolja a demokratikus társadalom eszményeinek és értékeinek fenntartására és erősítésére tett törekvés (lásd: *Törökországi Egyesült Kommunista Párt és mások kontra Törökország*, 1998. január 30., 45. bekezdés, *Jelentések* 1998I; valamint *Leyla Şahin kontra Törökország* [GC], 44774/98 sz., 108. bekezdés, ECHR 2005XI). A hatékony demokráciához szükséges párbeszéd és eszmecsere elősegítése érdekében fontos biztosítani a politikai arénához való hozzáférés lehetőségét az ellenzéki pártok számára, mégpedig olyan feltételek mellett, amelyek lehetővé teszik számukra a választókerületük képviselőjét, a közvélemény figyelmének felhívását a céljaikra, továbbá az érdekeik védelmét (lásd: *Kereszténydemokrata Néppárt kontra Moldova*, 28793/02 sz., 67. bekezdés, ECHR 2006II).

179. A Bíróságnak különös gondossággal kell megvizsgálnia minden olyan intézkedést, amelynek kizárólagos vagy elsődleges célja vélhetően az, hogy hátrányos helyzetbe hozza az ellenzékét, különösen azokban a helyzetekben, melyekben az intézkedés a jellegénél fogva már annak esélyét is negatívan befolyásolja, hogy az ellenzéki pártok a jövőben hatalomra kerüljenek. Az ilyen jellegű tilalmak oly mértékben korlátozzák az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke által garantált jogokat, hogy azzal megfosztják őket a lényegüktől és a joghatóságuktól. A tény, hogy jelen esetben a tiltást röviddel a választások előtt, egy olyan időszakban vezették be, amikor a kormánypárt támogatottsága csökkenő tendenciát mutatott (lásd a fenti 31–44. bekezdést), szintén az intézkedés aránytalanságát támasztja alá.

180. A fenti tények fényében, a Moldovát jellemző különleges történelmi és politikai összefüggésektől függetlenül a Bíróság megállapítja, hogy a 273. sz. törvény rendelkezései, amelyek megtiltják a több állampolgársággal rendelkező, megválasztott országgyűlési képviselők számára, hogy elfoglalják helyüket a parlamentben, aránytalanok, továbbá megvalósítják az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkének sérelmét. A Felelős Kormány kifogását *ratione materiae* a Bíróság ennek megfelelően elutasítja.

III. AZ EGYEZMÉNY 1. JEGYZŐKÖNYVÉNEK 3. CIKKÉVEL EGYÜTT OLVASOTT 14. CIKK VÉLT SÉRELME

A. A Kamara következtetései

181. A Kamara megállapította, hogy a 14. Cikk sérelmén alapuló panasz ugyanazokra a problémákra vonatkozik, melyeket az 1. Jegyzőkönyv 3.

Cikkén alapuló panasz kapcsán megvizsgáltak. Ennek megfelelően úgy határozott, hogy nincs szükség a 14. Cikkén alapuló panasz elkülönített vizsgálatára.

B. A felek érvei

1. Moldova Kormánya

182. A Kormány úgy érvelt, hogy a 273. sz. törvény 21. bekezdésének 3. szakasza (lásd a fenti 80. bekezdést) nem mentesítette Transznisztria polgárait a többes állampolgárok parlamenti képviselői szerepvállalását illető tilalom alól; ehelyett Transznisztria intézményeit vonta ki a törvény hatálya alól. A Kormány egyetértett a Kamara megállapításával, miszerint nem merültek fel további problémák e jogcímen.

2. A kérelmező

183. A kérelmező vitatta a Kormány magyarázatát a 21. bekezdés 3. szakaszának jelentése kapcsán, azzal érvelve, hogy a törvény szövege egyértelmű volt, és hatálya Transznisztria lakosaira, nem pedig a transznisztriai intézményekhez kapcsolódó választásokra terjedt ki, amelyeket Moldova Kormánya egyébként sem ismer el. A kérelmező fenntartotta továbbá álláspontját, miszerint a 14. Cikk alapján új probléma merült fel, mert a 273. sz. törvény kimondottan kizárta a Transznisztria területén élő moldáv állampolgárokra való alkalmazását, noha nagy arányuk rendelkezik orosz állampolgársággal is. A megkülönböztető bánásmód semmivel sem igazolható.

184. A kérelmező arra kérte a bíróságot, hogy az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikk sérelmét külön is állapítsa meg.

3. Románia Kormánya

185. Románia Kormánya szintén vitatta a 273. sz. törvény 21. bekezdése 3. szakaszának a Transznisztriát illető kivételekkel kapcsolatos, a Felelős Kormány által szorgalmazott korlátozott értelmezését, amelyről megállapították, hogy ellentétes volt a jogértelmezés általános alapelveivel. Mivel a Felelős Kormány nem ismerte el a Transznisztriában létrehozott intézményeket és hatóságokat, nem állíthatták megalapozottan, hogy a Moldovában elfogadott törvények az ilyen testületekben való tisztségviseléshez kapcsolódó választásokat voltak hivatottak szabályozni. Kiemelték, hogy az ECRI bírálta és jogtalannak nevezte a különbségtételt (lásd a fenti 45. bekezdést), és felkérték a Bíróságot, hogy vegye figyelembe ezt a megállapítást (a *Cobzaru v. Románia* ügy, 48254/99 sz., 49–50. bekezdés alapján, 2007. július 26.).

186. Végül Románia Kormánya felkérte a Bíróságot, hogy állapítsa meg az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikk sérelmét.

C. A Bíróság értékelése

187. A Bíróság rámutat, hogy a 273. sz. törvény 21. bekezdése 3. szakaszának helyes értelmezését továbbra is vita övezi, mert a törvény szövege nem egyértelmű. A Bíróság úgy véli, hogy a felek által felvetett mindkét értelmezés lehetséges. Nem e Bíróság feladata a hazai törvények helyes értelmezése: ez a hazai bíróságok hatáskörébe tartozik.

188. A jelen esetben, a Bíróság azzal kapcsolatos megállapításának fényében, hogy az 1. Jegyzőkönyv 3. Cikke vonatkozásában az egyezményesítés mehallgatásra került, Bíróság kijelenti, hogy nincs szükség a 14. Cikkben alapuló panasz elkülönített vizsgálatára.

IV. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

189. Az Egyezmény 41. Cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg, és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

190. A kérelmező nem nyújtott be követelést vagyoni vagy nem vagyoni károk kapcsán.

B. Költségek és kiadások

191. A kérelmező részletes jegyzéket nyújtott be a Nagykamara előtt zajló eljárás kapcsán felmerülő költségeiről és kiadásairól, beleértve a tárgyalásokon való megjelenés költségeit, 5021,83 EUR összértékben. Igényét nyugtákkal támasztotta alá. A Kamara előtt lezajlott eljárások költségeivel együtt a kérelmező összesen 8881,83 EUR összegű költségtérítési igényt nyújtott be.

192. A Kormány nem véleményezte a Nagykamara előtt a kérelmező költségtérítési igényét.

193. A Bíróság felidézi, hogy a Kamara 3860 EUR összegű költségtérítést ítél meg a kérelmező az eljárás során felmerülő kiadásai fedezésére. A kérelmező további nyugtákkal igazolta az ezt követően, a Nagykamara előtt lezajlott eljárás kapcsán felmerült költségeit és kiadásait. A Bíróság a kérelmező által kért teljes összeget megítéli.

C. Késedelmi kamat

194. A Bíróság a késedelmi kamatot az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó értékben határozza meg.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *Úgy határoz*, hogy a Felelős Kormány kifogását *ratione materiae* az ügy érdemében való határozathozatalhoz sorolja és elutasítja;
2. *Elutasítja* a Felelős Kormány fennmaradó előzetes kifogásait;
3. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 1. Jegyzőkönyvének 3. Cikke vonatkozásában jogsértés történt;
4. *Megállapítja*, hogy nem szükséges a panasz külön kivizsgálása az Egyezmény 1. Jegyzőkönyvének 3. Cikke és a 14. Cikk együttes értelmezése alapján;
5. *Megállapítja*
 - (a) hogy a Felelős Kormány a jelen ítélet kihirdetésétől számított három hónapon belül költségek és kiadások tekintetében 8881,83 EUR (nyolcezer-nyolcszáznyolcvanegy euró és nyolcvanhárom cent), továbbá az ezen összeget terhelő adók megfizetésével tartozik a kérelmezőnek moldáv lejben, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó értékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után.

Készült angol és francia nyelven, kihirdetésre került nyilvános tárgyalás keretében 2010. április 27-én (Human Rights Building, Strasbourg).

Michael O'Boyle
Hivatalvezető-helyettes

Peer Lorenzen
Elnök

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatalos nyelvei az angol és a francia. Ez a fordítás semmire nem kötelezi a Bíróságot, mely annak minőségéért sem vállal jótállást. Letölthető az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogi HUDOC adatbázisából (<http://hudoc.echr.coe.int>) vagy bármely más adatbázisból, mellyel a Bíróság megosztotta. Nem kereskedelmi céllal sokszorosítható abban az esetben, ha a teljes ügycím feltüntetésre kerül a fenti jogfenntartással együtt. Ha e fordítás bármely részét kereskedelmi célra kívánja felhasználni, kérjük lépjen kapcsolatba velünk az alábbi e-mail címen: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.